

RFK kasutamine kohalikus omavalitsuses ja valdkondade vahelises koostöös

Mari Kalbin
Ja
Kätlin Uuemäe

Tervise
Arengu
Instituut

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

2026

Ajakava

- 09.00 – 09.30 Kogunemine ja väike amps
- 09.30 – 11.00 KOOLITUS
- 11.00 – 11.15 Sirutame jalga
- 11.15 – 12.45 KOOLITUS
- 12.45 – 13.30 Täidame kõhtu
- 13.30 – 15.00 KOOLITUS
- 15.15 – Sirutame jalga
- 15.15 – 16.45 KOOLITUS

Saame tuttavaks

- Vali laualt 3 eset ja tutvusta end nende kaudu:
 - ✓ Iseloomustavad sind kui inimest
 - ✓ Sümboliseerivad sinu põhjust täna siin olemiseks
 - ✓ Peegeldavad sinu hetkeemotsiooni
- Ps! Ara unusta oma nime, tegevusala/ametit ja kokkupuudet RFK'ga.

Koolituse eesmärk ja õpiväljundid

- Koolituse **eesmärk** on toetada RFK rakendamist Eestis, võimaldades andmete dokumenteerimist ühtsel viisil. See lihtsustab info vahetamist eri valdkondade vahel ja aitab pakkuda paremini inimese vajadustele vastavaid teenuseid.
- Õppija, kes on läbinud koolituse:
 - mõistab funktsioneerimise biopsühhosotsiaalset käsitlust ja selle seost inimese olukorraga;
 - tunneb RFK ülesehitust ja põhikontseptsioone;
 - oskab kasutada sobivaid RFK määrajaid probleemi raskusastme kirjeldamiseks;
 - omab ülevaadet RFK rakendusvõimalustest erinevates valdkondades;
 - oskab seostada RFK-d täiskasvanu abi- ja toetusvajaduse hindamise protsessiga.
- Koolituse **tulemusel** omandab osaleja praktilised oskused RFK (Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon) kasutamiseks igapäevatoos täiskasvanu abivajaduse hindamisel ning valdkondadevahelises andmevahetuses.

Koolitus

- Koolituse maht: **30 akadeemilist tundi** (1 EAP), mis sisaldab:
 - ✓ Auditoorset õpet – **3 koolituspäeva, kokku 20 akadeemilist tundi**
 - ✓ **Iseseisvat tööd** – kliendijuhtumi lahendamine TAH-hindamise põhjal, juhendmaterjalide ja kohustusliku õppekirjanduse läbivaatamine (10 akadeemilist tundi)
 - ✓ Teadmiste kontroll – Moodle'i **test**
- Tunnistus väljastatakse õppijale, kes on saavutanud koolituse õpiväljundid:
 - ✓ **Osalemine vähemalt 85%** ulatuses auditoorsetest tundidest
 - ✓ **Iseseisva töö** esitamine ja sellele positiivse hinnangu saamine
 - ✓ Moodle'i **testi** sooritamine positiivsele tulemusele

Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon

RFK

- **RFK** (Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon) on terviklik raamistik tervise ja sellega seotud seisundite ning vajaduste kirjeldamiseks ja dokumenteerimiseks. Selle eesmärk on parandada andmete kogumist ja vahetamist erinevate valdkondade vahel ning toetada spetsialistide vahelist ühist arusaamist inimese olukorrast.
- **Kirjeldab funktsioneerimisega** seotud aspekte, mis on rakendatavad kõikidele inimestele – sõltumata vanusest, diagnoosist või erivajadusest.
- **RFK ei ole hindamisvahend** ega metoodika, vaid neutraalne dokumenteerimiskeel, mille abil saab kirjeldada inimese funktsioneerimise olukorda ja seda mõjutavaid tegureid.
- Tegu on Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) poolt välja töötatud standardiga.
- Lisainfo: ICF WHO koduleht <http://www.who.int/classifications/icf/en/>

Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon (RFK)

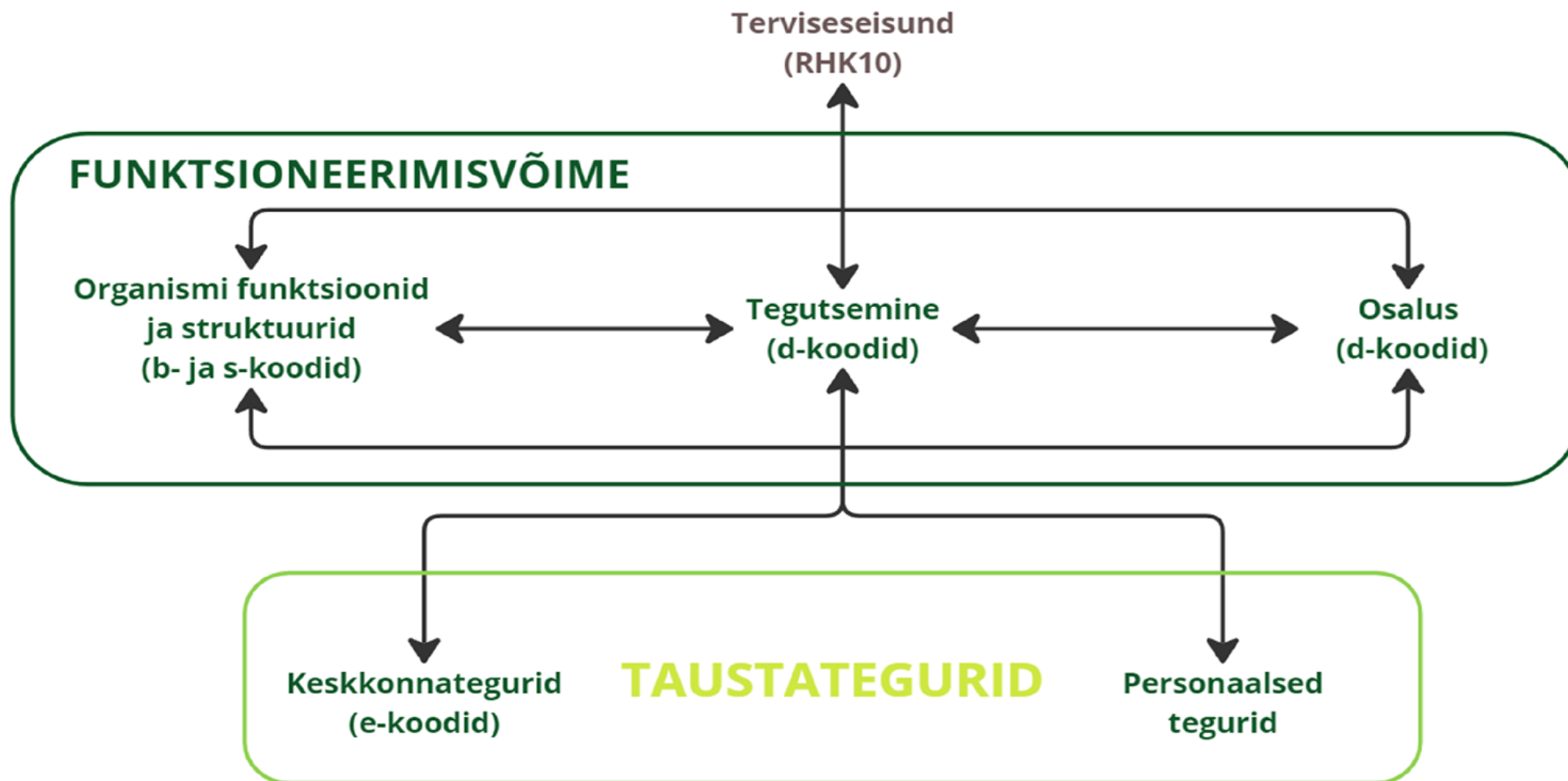
**RFK (2001) kuulub WHO rahvusvaheliste
klassifikatsioonide perekonda:**

International Statistical
Classification of Diseases
and Related Health
Problems (ICD) -
Rahvusvaheline Haiguste
Klassifikatsioon (RHK)

International
Classification of
Functioning, Disability
and Health (ICF) -
Rahvusvaheline
Funktsioneerimisvõime
Klassifikatsioon (RFK)

International
Classification of Health
Interventions (ICHI) -
Rahvusvaheline
Tervisealaste Sekkumiste
Klassifikatsioon

Biopsühhosotsiaalne aluskonseptsioon

Funktsioneerimine ja puue

Funktsioneerimisvõime on **inimese võime talitleda ja tegutseda**, mille hindamisel võetakse arvesse organismi funktsioone ja struktuure ning inimese tegutsemist ja osalust, samuti inimese terviseseisundit ja taustategureid (personaalseid ja keskkonnategureid) ning nende vastastikust positiivset mõju.

Terviklikkus
(probleemi ei ole)

Keha funktsioonides/struktuurides
Tegutsemine
Osalus

Kahjustus (impairments)/
kõrvalekalle:

Funktsioonihäire
Struktuurikahjustus
Piirangud seoses tegutsemise ja
osalemisega keskkonnas

Täielik funktsioneerimine

Täielik puue

Funktsioneerimise käsitlused

- Funktsioneerimise all me mõistame inimeste füüsilist, psühholoogilist ja sotsiaalset **võimekust tulla toime igapäevaste tegevuste ja situatsioonidega**, mis on meile vajalikud ja tähenduslikud – töö, õpingud, vaba aeg ja hobid, enese ja teiste eest hoolitsemine, arvestades keskkonda, kus elame.
- Samuti on võimalik funktsioneerimist mõista läbi erinevate üksteist mõjutavate ja omavahel seotud domeenide:
 - ✓ füüsiline funktsioneerimine
 - ✓ vaimne funktsioneerimine
 - ✓ kognitiivne funktsioneerimine
 - ✓ sotsiaalne funktsioneerimine

Lisainfo: <https://thl.fi/en/web/functioning/what-is-functioning->

Füüsiline ja vaimne funktsioneerimine

- **Füüsiline funktsioneerimine** viitab inimese võimele tulla toime igapäevaelu tegevustega, kasutades oma keha. See tähendab näiteks liikumisvõimet, tasakaalu hoidmist, kehaasendite ja liigutuste juhtimist. Selleks on olulised keha omadused nagu lihasjõud, vastupidavus, liigeste liikuvus ning närvisüsteemi töö, mis liigutusi koordineerib. Siia alla kuuluvad ka meeleorganid – näiteks nägemine ja kuulmine.
- **Vaimne funktsioneerimine** tähendab inimese sisemisi ressursse, mis aitavad toime tulla igapäevaelu ja kriisiolukordadega. See hõlmab vaimset tervist, heaolu, emotsioonide ja mõtlemise juhtimist ning oskust teha otsuseid, planeerida oma elu ja kujundada arusaama iseendast ja ümbritsevast maailmast. Samuti sisaldab see toimetulekut sotsiaalse keskkonnaga ning võimet suhtuda tulevikku usaldavalt ja realistlikult.

Kognitiivne ja sotsiaalne funktsioneerimine

- **Kognitiivne funktsioneerimine** tähendab inimese võimet teavet vastu võtta, mõista, meelde jätta ja kasutada. See hõlmab näiteks mälu, õppimisvõimet, keskendumist, tähelepanu, taju, ajas ja ruumis orienteerumist ning probleemide lahendamist.
- **Sotsiaalne funktsioneerimine** tähendab inimese osalemist suhtlemises ja tegevustes koos teistega – nii peres, kogukonnas kui ühiskonnas. See hõlmab nii suhteid teiste inimestega kui ka inimese võimet ise oma huvide eest seista ja otsustes kaasa rääkida („agentsust“).

Funktsioneerimise biopsühhosotsiaalne käsitus

➤ **Funktsioneerimisvõimet saab toetada mitmel moel:**

- ✓ teiste inimeste toega (nt pereliikmed, lähedased, kogukond);
- ✓ erinevate teenuste abil (nt tervishoid, sotsiaalhoolekanne, kogemusnõustamine jms);
- ✓ loomulike toetavate meetmetega elukeskkonnas ja kogukonnas

Hea füüsiline, vaimne ja sotsiaalne funktsioneerimine, koos toetava (füüsilise ja sotsiaalse) keskkonnaga, aitab inimestel:

- ✓ tunda end hästi;
- ✓ leida oma koht ühiskonnas;
- ✓ tulla toime töö- ja eraeluga;
- ✓ elada iseseisvat igapäevaelu.

➤ **Funktsioneerimisega seotud teavet** saab süstematiseerida RFK (Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni) abil, mis aitab infot korraldada ja ühtlustada hierarhilise klassifikatsiooni kaudu.

Miks funktsioneerimisvõime? Miks mitte diagnoos?

Diagnoos on oluline, kuid diagnoos üksi ei anna piisavalt infot selle kohta, kuidas inimene toime tuleb.

Kui on oluline saada aru inimese funktsioneerimisest ja planeerida meetmeid inimese toetamiseks (rehabilitatsioon, hoolekanne, tööhõive vm), siis on oluline mõista, et:

Funktsioneerimisvõime langus ei pruugi olla otseselt haiguse tagajärg, vaid sõltub mitmetest erinevatest teguritest (sh keskkond, sotsiaalsed suhted, isiksuslikud tegurid).

Funktsioneerimisvõime võib olla vägagi erinev üht ja sama haigust põdevate isikute puhul.

Funktsioneerimine võib ühe ja sama isiku puhul ajas muutuda, kuigi diagnoos ei muutu.

Informatsioon funktsioneerimise kohta on vajalik poliitikate kujundamiseks ja inimeste vajadustele vastavate teenuste ja meetmete arendamiseks.

Diagnoos ei muutu, funktsioneerimine muutub ajas

Kerge/mõõdukas nägemislangus.
Vajab prille, kontaktläätsesid.

Tõsine nägemislangus.
Vajab operatsiooni.

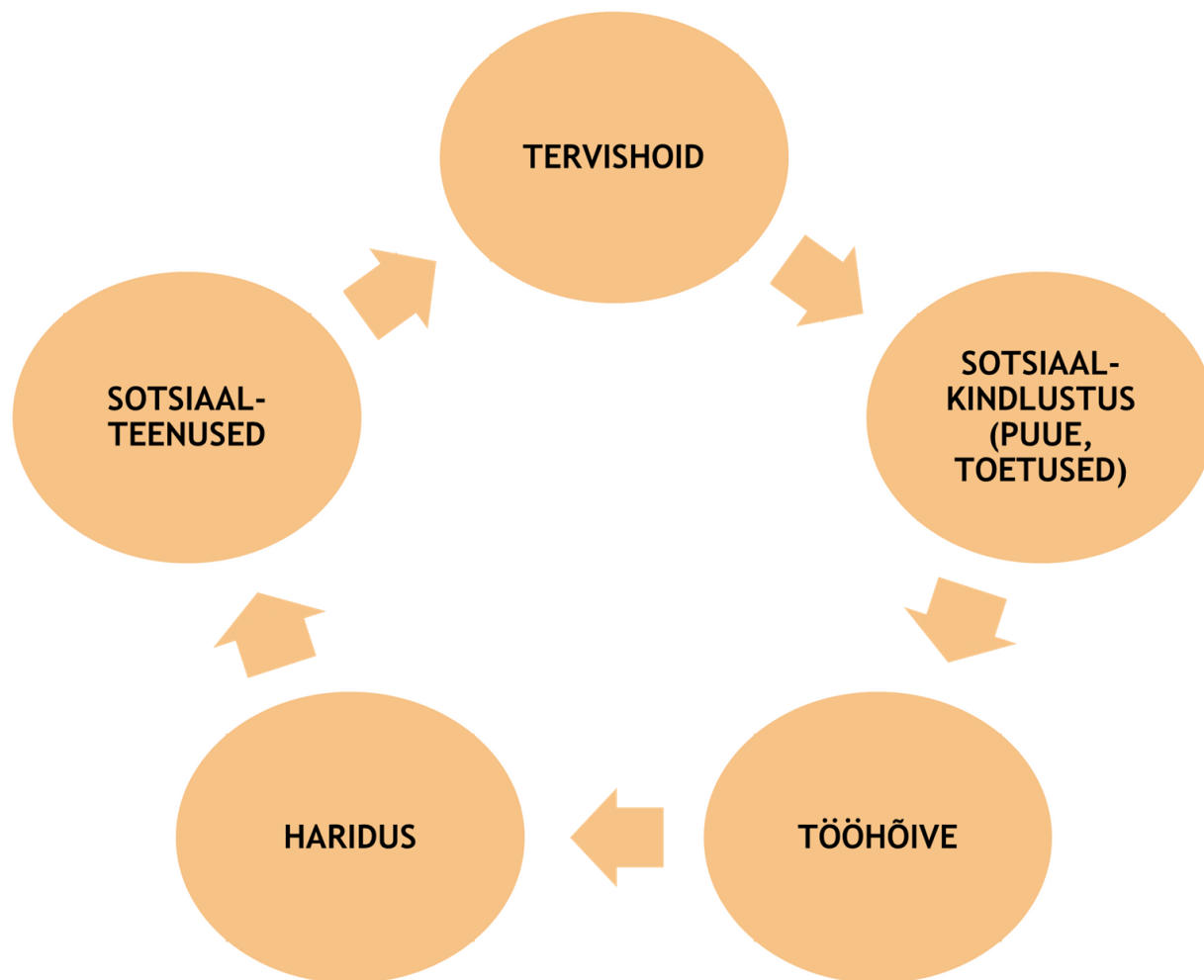
Täielik nägemiskaotus.
Vajab kõrvalabi, toetuseid, nägemispuudega inimesele vajalike abivahendeid.

Puue ja funktsioneerimine võivad ühe ja sama isiku puhul ajas muutuda, isegi kui diagnoos ei muutu (nt progresseeruvad haigused)

RFK loomise

- ▶ eesmärgid

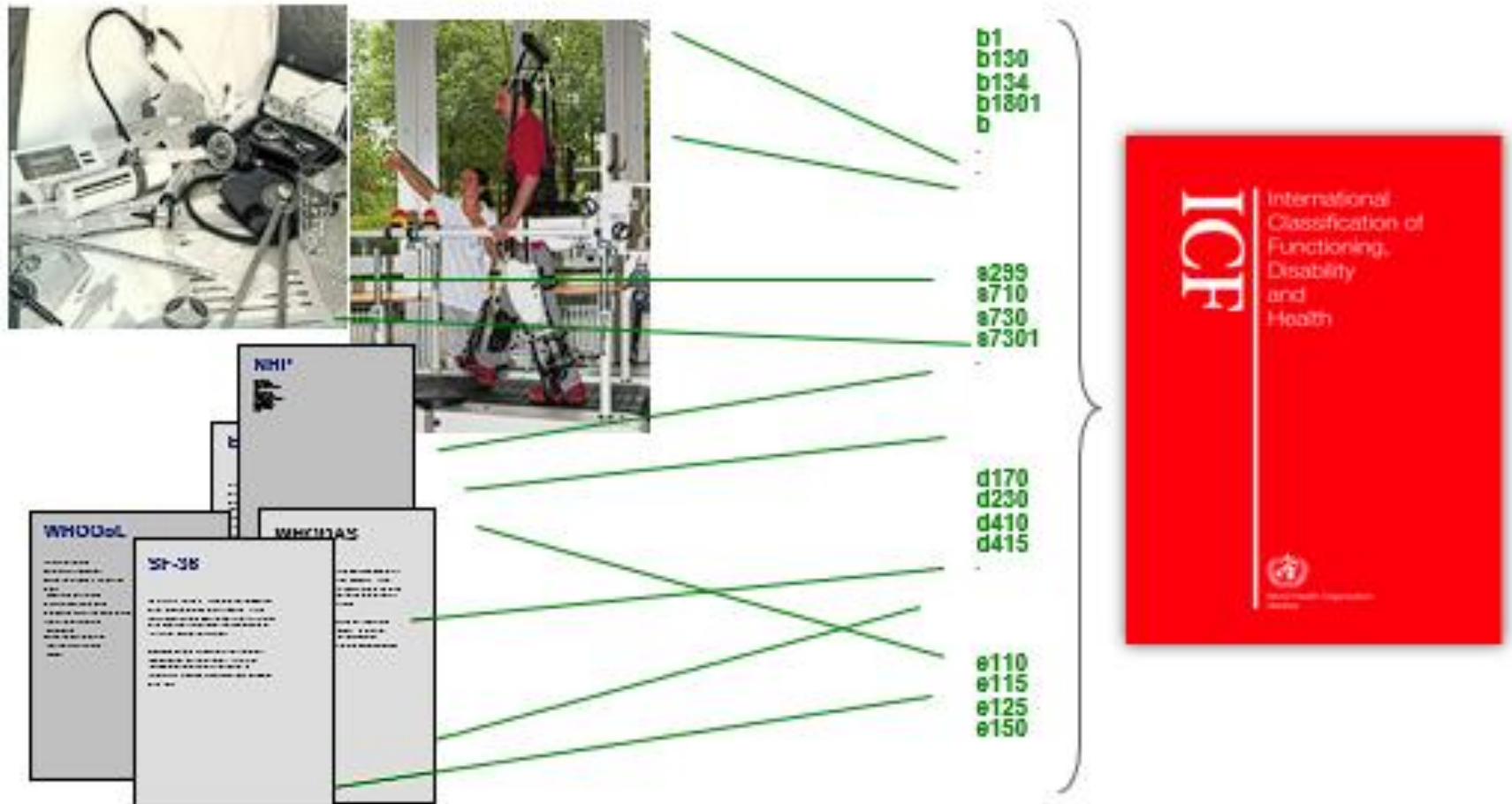
Luua ühtne keel tervise ja tervisega seotud seisundite kirjeldamiseks

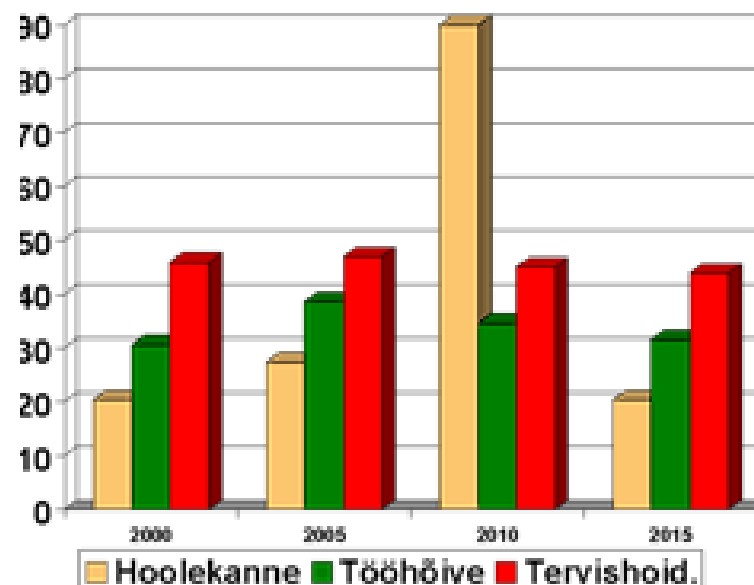
Parandab teineteisemõistmist inimese ja erinevates valdkondades ja erialadel töötavate spetsialistide vahel

Luua süstemaatiline kodeerimisskeem terviseteabega seotud valdkondadele ja süsteemidele

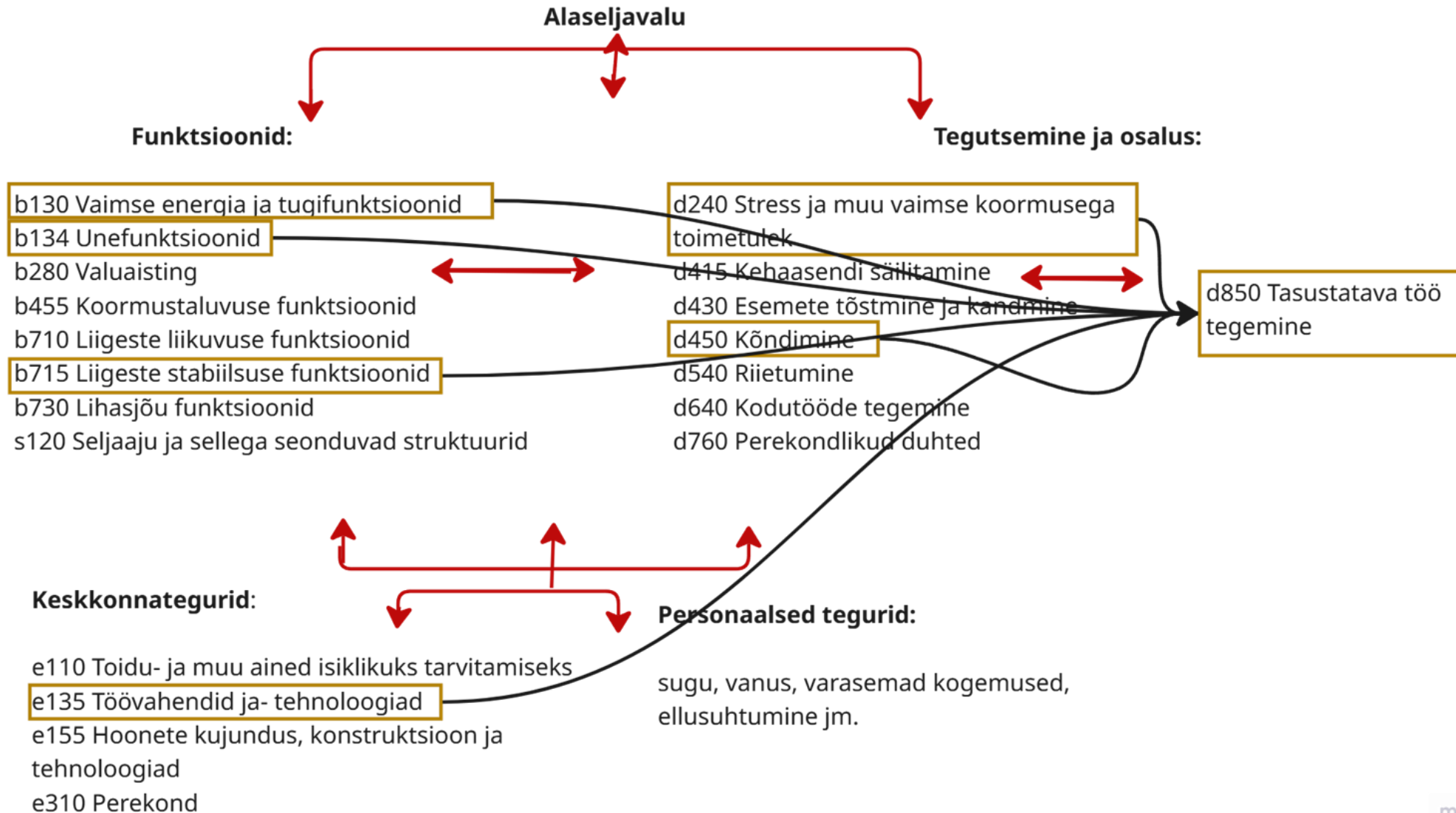
(tänapäevase kirjeldava info asemel/lisaks)

Võimaldada
andmete
vahetamist ja
võrdlust riigi
erinevate
teenuste ja
süsteemide
vahel

RFK võimaldab analüüsida seoseid tervise ja eluvaldkondade vahel

Ühine neutraalne keelekasutus - defineeritud, mis see on, mida me hindame

Näide 1: hinnang inimese raskustele igapäevaeluga seotud toimingutes, otsuste langetamisele, töötamisele vm.

- Mida selle juures täpselt hinnatakse?
- Kes/kuidas hindab?
- Vastus on kirjeldus?

d230	Igapäevaste rutiinsete tegevuste sooritamine	Lihtsate või keeruliste ja koordineeritud tegevuste sooritamine igapäevaste tegevuste või kohustuste kavandamiseks, täideviimiseks ja lõpetamiseks, nagu näiteks päeva lõikes erinevate tegevuste ja aja planeerimine.
d177	Otsustamine	Variantide vahel valiku langetamine, selle valiku ellu viimine ja tehtud valiku tagajärgede hindamine, nagu näiteks konkreetse eseme valimine ja ostmine või mitme tegemist vajava ülesande seast ühe välja valimine ja selle tegemine.
d845	Töö saamine, säilitamine ja töösuhte lõpetamine	Töö otsimine, leidmine ja valimine, pakutava töökoha vastuvõtmine, töö-, ametikoha või elukutse säilitamine ja tööalase karjääri tegemine ning sobival viisil töösuhte lõpetamine.

[illegible]

Kokkuvõte

RFK on ühine keel spetsialistide ja erinevate valdkondade vahel, et:

Parandada teineteise mõistmist

Soodustada koostööd ja infovahetust

Vältida dubleerimist või “lõhesid” teenuste vahel

Jälgida funktsioneerimise muutuseid ajas

Anda teaduslik ja süstemaatiline alus andmete dokumenteerimiseks, et hõlbustada andmete vahetamist, töötlemist, võrdlemist ja analüüsimist

Anda sisend poliitikate kujundamiseks

RFK valdkondade ülesed

- ▶ kasutusvõimalused

Tervise ja funktsioneerimisega seotud info seostamine RFK-ga

- **Inimese tervise ja funktsioneerimisvõime info seostamine RFK-ga võimaldab luua ühtse “keelekasutuse”, et**
 - ✓ Mõista inimese terviseolukorda ja sellega seonduvate andmete tähtsust
 - ✓ Võrrelda eri allikatest saadud tervisega seotud andmeid omavahel
- **Seostamist saab kasutada**
 - ✓ Erinevate mõõdikute juures
 - ✓ Standardiseeritud küsimustikud/hindamisinstrumendid
 - ✓ Ise täidetud
 - ✓ Lähedase/hooldaja täidetud
 - ✓ Tervise valdkonna spetsialisti täidetud
 - ✓ Kliinilisel hindamisel (nt vererõhk, Bergi tasakaalutest, Mini Mental test kognitiivsete funktsioonide hindamiseks)
 - ✓ Sekkumiste juures
 - ✓ Kvalitatiivse teabe juures

Informatsiooni seostamine RFK-ga

Metoodilised sammud:

1

2

3

Teabe ettevalmistamine

Seostamiskohtade
leidmine

Seostamine RFK-ga

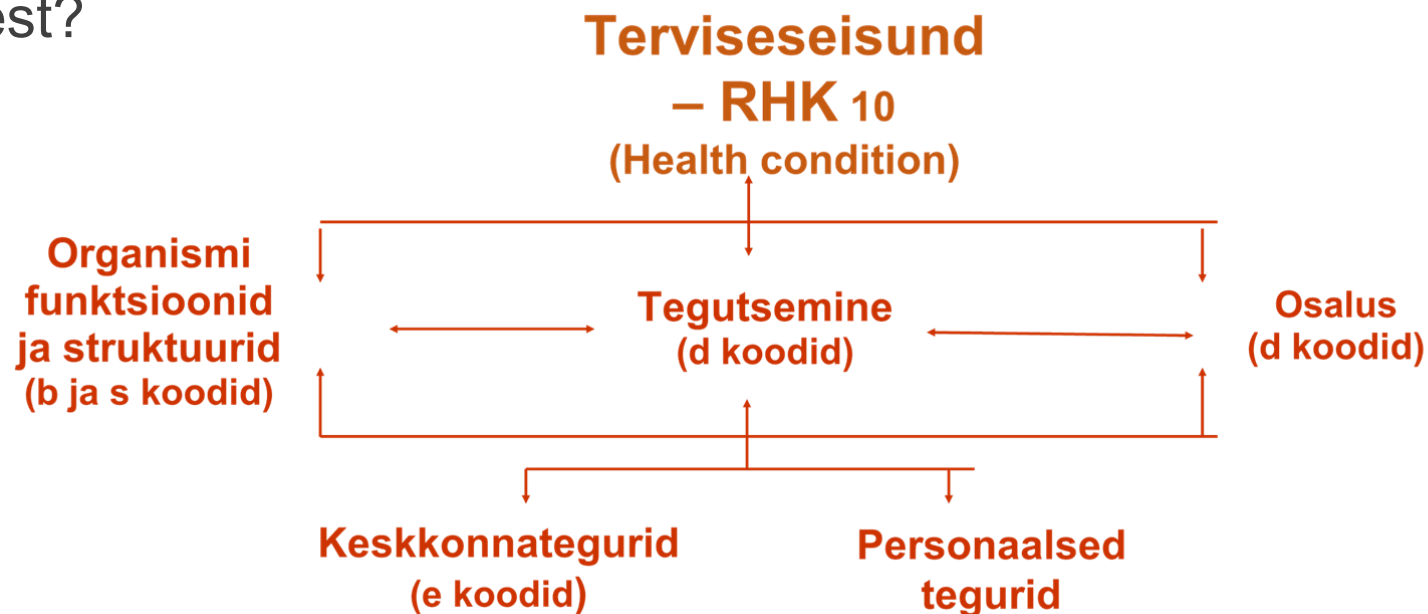
Erinev, sõltuvalt teabe liigist

Sama, sõltumata teabe liigist

Mõtle, kas seostamiskoht on osa...?

Tervise seisundist? Siis: RHK 10

- Funktsioonidest/struktuuridest?
- Tegutsemisest/osalusest?
- Keskkonnast?
- Personaalsetest teguritest?

Kui JAH, siis:

- Milline peatükk sobib kõige paremini?
- Milline kood?
- Milline määraja?

Funktsioneerimisvõime hindamine ja RFK kasutamine Soomes

- Küsimus: Kuidas saaks töö- ja tegevusvõimet alast teavet ühtselt kasutada sotsiaal-, tervishoiu- ja rehabilitatsiooniteenuste osutamisel ja nende tulemuslikkuse hindamisel?
- Soomes on väljatöötatud standardiseeritud testide RFK koodidega linkimise andmekogu (TOIMIA), hindamistulemusi saab rakendada elektroonilistes klientide/ patsientide infosüsteemides.
- RFK kui „ühtne keel“ ja võimalus andmete dokumenteerimiseks ja vahetamiseks.

Funktsioneerimisega seotud info seostamine RFK-ga (kliiniline hindamine, testid)

➤ Soomes

<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi>

TOIMIA andmebaas:

- annab soovitused erinevate hindamisvahendite kasutuseks sihtgruppide lõikes
- kirjeldab testide/ küsimustike sobivust inimese tegevusvõime erinevate osade hindamiseks nende mõõtmisomaduste ja kasutatavuse põhjal
- seostab tulemused RFK klassifikatsiooniga

Võimalus otsida infot sobiva hindamisvahendi leidmiseks:

- Füüsiline tegevusvõime
- Kognitiivne tegevusvõime
- Psüühiline tegevusvõime
- Sotsiaalne tegevusvõime
- Töövõime
- Üldine tegevusvõime

TOIMIA

Funktsioneerimisega seotud info seostamine

RFK-ga (kliiniline hindamine, testid)

► Näide: Bergi tasakaalu test

<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00051?toc=249493>

Lyhenne: BBS

Nimi englanniksi: Berg Balance Scale (BBS)

Nimi ruotsiksi: Berg Balansskala

Mittarin versio: Berg Balance Scale (BBS)

Tietokannassa saatavilla olevat kieliversiot: suomi

Toimiametassa: ei

Soveltuvuusarviot

 Bergin tasapainotestin soveltuvuus tasapainon arviointiin MS-tautia ja aivoverenkiertohäiriötä sairastavilla

 Bergin tasapainotesti – soveltuvuus Parkinsonin tautia sairastavan toimintakyvyn arviointiin fysioterapiassa

RFK -koodid

- Asendi vahetamine ja säilitamine (d410-d429) [d41],
- Istumine [d4103],
- Keha painutamine [d4105],
- Keha raskuskeskme siirdamine [d4106],
- Istumisasendi säilitamine [d4153],
- Seismisasendi säilitamine [d4154],
- Asendi säilitamine, teisiti täpsustatud [d4158],
- Enda nihutamine istumisasendis [d4200],
- Küünitamine [d4452]

Eestis töövõime hindamisel standardiseeritud testide tulemuste ja piirangute raskusastmete vastavustabel

TVH valdkond ja võtmetegevused	Testi nimi	Funktsioon(id), mida test hindab	Väärtuste skaala (protsendid, numbriline, kirjeldav kvalitatiivne vms)
Liikumine:		Lihaste funktsioonid (b730-b749) Liigeste ja luude funktsioonid (b710-b729) Liigutuste funktsioonid (b750-b789) b235 Tasakaaluelundi funktsioonid b240 Kuulmise ja tasakaaluelundi funktsiooniga seonduvad aistingud b260 Asenditundlikkuse funktsioon b289 TT ja Tta valuaisting	

TVH valdkond	Testi nimi	Funktsioon(id), mida test hindab	Väärtuste skaala (protsendid, numbriline, kirjeldav kvalitatiivne vms)
2. Käeline tegevus:		Lihaste funktsioonid (b730-b749) Liigeste ja luude funktsioonid (b710-b729) Liigutuste funktsioonid (b750-b789) b140 Tähelepanufunktsioonid b147 Psühhomotoorsed funk tsioonid b156 Tajufunktsioonid b160 Mõtlemisfunktsioonid b260 Asenditundlikkuse funktsioon b265 Puutetundlikkuse funktsioon b289 TT ja Tta valuaisting	

Riiklikud suunad RFK kasutamisel

RFK kinnitati 2023. aastal riikliku klassifikatsioonina. RFK omanikuks sai Tervise Arengu Instituut ning haldajaks TEHIK.

Suund on RFK kasutamisele valdkondade üleselt ühise dokumenteerimiskeele ja standardiseeritud andmevahetuse saavutamiseks

RFK andmed tekivad täna järgmistel riiklikel teenustel

Töövõime hindamine (Eesti Töötukassa)	Puude raskusastme tuvastamine (Sotsiaalkindlustusamet)	Täisealise abivajaduse hindamine (kohalikud omavalitsused)	Töölase rehabilitatsiooniteenus e vajaduse hindamine (Eesti Töötukassa)	Töölane rehabilitatsiooniteenus (Eesti Töötukassa)	Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamine (Sotsiaalkindlustusamet)
---	--	---	--	--	--

RFK kasutuselevõttuga seotud kasutegurid erinevatele osapooltele

Riiklik tasand

Sihtrühmade vajaduse väljaselgitamine ja pika-ajaline jälgimine
Võrreldavad andmed; eeldus andmete riskasutamiseks
Alus tervise-, sotsiaal- ja tööpoliitikate kujundamiseks (ennetus, ravi rehabilitatsioon, toetavad teenused) – killustatuse vähendamine
Ressursside planeerimine

Teenuse rahastaja tasand

Teenuse tulemuslikkuse analüüsimine
Teenuse kasutajate funktsioneerimisvõimes toimunud muutuste jälgimine
Teenuste sisu kujundamine, kvaliteedi arendamine
Ressursside planeerimine ja arendamine

Teenuse kasutaja (klient)

Suhtlemise lihtsustamine spetsialistide ja teenuseosutajate vahel, ühtne mõistetav süsteem ja keel (sh inimesele)
Dubleerivate hindamiste vähendamine
Teenuse selge fookuse teadvustamine
Teenuse eesmärgistamine ja tulemuslikkuse hindamine

RFK kasutamine puude raskusastme tuvastamisel (PRT)

- Ekspertarstid täiendavad funktsioonide kõrvalekallete ja raskusastmete loetelu tuvastatud tegevuspiirangute loeteluga
- Inimese, KOV sotsiaalvaldkonna spetsialisti jm teenuste jaoks täpsem ja ülevaatlikum käsitlus

**LIIKUMISFUNKTSIOONI
RASKE KÕRVALEKALLE
(RASKE LIIKUMISPUUE)**

	b280	b440	b455
d410	2	2	2
d415	2	2	2
d450	2	2	2

kategooria	määraja
Seismisasendi muutmine (d4104)	mõõdukas piirang (2)
Seismisasendi säilitamine (d4154)	mõõdukas piirang (2)
Pikkade vahemaade kõndimine (d4501)	raske piirang (3)
Rindkerevalu (b28011)	raske häire (3)
Ülajäseme valu (b28014)	mõõdukas häire (2)
Hingamissügavus (b4402)	mõõdukas häire (2)
Aeroobne võimekus (b4551)	raske häire (3)
Väsimine (b4552)	mõõdukas häire (2)
Kopsud (s4301)	raske kahjustus (3)
Rind ja rinnanibu (s6302)	raske kahjustus (3)

RFK kasutamine töövõime hindamisel (TVH)

Töövõime hindamise eesmärk on toetada vähenenud töövõimega inimeste töötamist ja töölesaamist ning tagada neile sissetulek (töövõimetoetus)

Töövõime hindamisega tuvastatakse meditsiiniliselt kinnitatud piirangud inimese töövõimes, tehakse soovitusi sobivate/ebasobivate töötingimuste osas ning juhtumikorraldaja saab sellest infost lähtuda inimese edasisel toetamisel

Hinnatakse inimese töövõimet, võttes arvesse tööealise inimese tervises seisundit ning sellest tulenevaid tegutsemise ja osaluse piiranguid

Töövõimes tuvastatud piirangud dokumenteeritakse RFK koodidena

Näide töövõimehindamisest

Valdkond 1. Liikumine - Kokkuvõte

* Valdkonna piirangu raskusaste on suurima piiranguga võtmetegevuse raskusaste.

** Võtmetegevuste raskusastmete alusel tuvastatakse töövõime ulatus.

Piirangud	Nimetus		Raskusaste
	Valdkond*	Liikumine	2
	Võtmetegevused**	Liikumine eri tasapindadel	2
		Ohutu ringiliikumine	0
		Seismine ja istumine	2
		Liikumisega seotud muud piirangud	0
Piirangu avaldumine (RFK kood ja kirjeldus):	TEGUTSEMINE JA OSALUS: d410.2 - Keha põhiasendi muutmine d4153.2 - Istumisasendi säilitamine d4154.2 - Seismisasendi säilitamine d4501.2 - Pikkade vahemaade kõndimine ORGANISMI FUNKTSIOONID: b265.2 - Puutetundlikkuse funktsioon b28013.2 - Seljavalu ORGANISMI STRUKTUURID: s7600.2 - Lülisamba struktuur		
Piirangu avaldumine, mõju tegevusvõimele ja põhjus:	taotlejal on lülisamba muutused, seljavalud, tundlikkushäired paremas jalas, mis piirab kehaasendi muutmist, seismist ja istumist, pikkade vahemaade läbimist		

Näide töövõimehindamisest

Valdkond 2. Käeline tegevus - Kokkuvõte

* Valdkonna piirangu raskusaste on suurima piiranguga võtmetegevuse raskusaste.

** Võtmetegevuste raskusastmete alusel tuvastatakse töövõime ulatus.

Piirangud	Nimetus		Raskusaste
	Valdkond*	Käeline tegevus	1
	Võtmetegevused**	Käte sirutamine	0
		Asjade liigutamine	0
		Käteosavus	1
		Käelise tegevusega seotud muud piirangud	0
Piirangu avaldumine (RFK kood ja kirjeldus):	TEGUTSEMINE JA OSALUS: d440.1 - Käte peenmootorika ORGANISMI FUNKTSIOONID: b265.1 - Puutetundlikkuse funktsioon ORGANISMI STRUKTUURID: s76000.1 - Lülisamba kaela- e tservikaalosa		
Piirangu avaldumine, mõju tegevusvõimele ja põhjus:	Taotlejal on lülisamba kaelaosa muutused, kerged tundlikkushäired, mis piirab peenmootoriliste liigutuste sooritamist		

RFK kasutamine tööalasel rehabilitatsiooniteenusel (TRT)

- TRT eesmärk on valmistada tervisest tuleneva takistusega inimene ette tööeluks ning toetada tema tööle asumist või töötamise jätkamist
- TRT on RFK andmetega läbivalt seostatud ja Töötukassa (TK) ja teenuseosutaja (TO)
- Infosüsteemidesse integreeritud teenus – RFK-d kasutatakse läbivalt alates teenuse vajaduse välja selgitamisest kuni tööprotsessideni TO juures
- Alates 01.05.2023 – X-tee põhine andmevahetus TK ja TO-de vahel
- TRT-le suunamisel dokumenteerib juhtumikorraldaja probleemi raskusastme RFK skaalal
- TRT TO kasutab RFK põhist tööalase rehabilitatsiooni lühihindamisvormi (Brief ICF Core Set for Vocational Rehabilitation)
- Rehabilitatsioonitsükkel teenuseosutaja juures on igas etapis seostatud RFK andmetega

Töölase rehabilitatsiooni lühivorm

Kood	Koodi pealkiri	Küsimus: kui suuri raskuseid Sul on
b130	Vaimse energia funktsioonid	motivatsiooni leidmisega ja hoidmisega ?
b164	Kõrgemad kognitiivsed funktsioonid	probleemide analüüsimise ja neile lahenduste leidmisega?
b455	Koormustaluvuse funktsioonid	füüsilise jõupingutusega?
d155	Oskuste omandamine	igapäeva- ja tööelus vajalike uute oskuste õppimise ja kasutamisega?
d240	Stressi ja muude psüühiliste koormustega toimetulek	emotsionaalse pinge ja stressiga toimetulekuga?
d720	Komplitseeritud inimestevaheline lävimine	teiste inimestega suhtlemisel oma emotsioonide ja sõnakasutuse kontrollimisega?
d839	TT ja Tta õppimine ja haridus	hariduse omandamise ja enesetäiendamisega?
d8450	Töö otsimine	töö otsimisega?
d850	Tasustatav töö	töökohustute täitmise ja tööl käimisega?
d855	Tasustamata töö	vabatahtliku töö tegemise ja tööl käimisega?
e135	Töövahendid ja -tehnoloogiad	Mil määral aitavad Sinu töökeskkond ja töövahendid Sul töökohustusi täita?
e310	Kitsas perekonnaring	Mil määral Sa saad tuge oma perekonnalt?
e330	Juhtpositsioonigainimesed	Mil määral sa saad tuge oma tööandjalt/otseselt juhilt?
e580	Tervishoiuteenistused, -süsteemid ja -strateegiad	Mil määral Sind on aidanud tervishoiuteenused?

RFK kasutamine sotsiaalse rehabilitatsiooni (SRT) ja erihooolekandeteenuse (EHK) vajaduse hindamisel

Alates 1. jaanuarist 2025 alustati täisealise abivajaduse hindamist riiklike teenuste vajaduse hindamiseks STAR2 keskkonnas ning see toimub RFK põhiselt

Üldpõhimõtted:

- Küsimused puudutavad seitset eluvaldkonda: suhtlemine, vaimne tervis, füüsiline tervis, elukeskkond, hõivatus, vaba aeg ja huvitegevus, igapäevaelu toimingud
- Hindamisküsimustikus on küsimused seotud b-, d-, ja e-koodidega (funktsioonid, tegutsemine ja osalus ning keskkonnategurid).

RFK kasutamine sotsiaalse rehabilitatsiooni (SRT) ja erihoolekandeteenuse (EHK) vajaduse hindamisel

- Spetsialist ise ühtegi RFK koodi otsima ning lisama ei pea, kuid küsimuse juurde on vaja märkida määraja (ehk raskusaste), mis kõige paremini kirjeldab hinnatava inimese terviseseisundit.
- Üldiselt on hindamise aluseks viimase 30. päeva terviseseisund. Erihoolekandeteenuse vajaduse hindamisel võimalik arvestada ka pikemat perioodi kui 30 päeva.
- Kui piirang on suurem kui „0“, on kohustuslik täita „kommentaari“ lahter, et valitud määraja lahti selgitada ja tagada terviklik info hinnatava inimese kohta.
- Hindamisel oluline arvesse võtta abivahendid ja abistaja olemasolu ning täpsustada, kas ja kuidas inimene neid kasutab.

Rehabilitatsioonisüsteemi muudatus

Kuidas?

Integreerime inimestele rehabiliteerivate sekkumiste pakumise
tervisevaldkonnaga

tuues rehabilitatsiooniteenuste rahastamise ja korralduse
tervisevaldkonda,

pakkudes funktsioonide taastamisele ning säilitamisele suunatud
interdistsiplinaarseid teenuseid.

Rehabilitatsioonisüsteemi muudatuse eesmärk

Lua terviseseisundi tõttu rehabilitatsiooni teenuseid vajavatele inimestele tugisüsteem, mis võimaldab abivajaduse kiirelt tuvastada, lihtsustab vajadustele vastava abi saamist ja tagab vajalikud tervishoiu- ja sotsiaalteenused.

Tulemus:

- Inimesekeskne teekond: inimestele on vajalik abi ja tugi tagatud võimalikult lihtsalt, tõhusalt ja lõimitult, ennetades abivajaduse süvenemist
- Vähenenud bürokraatia: kaotatud on dubleeriv teenuste pakkumine eraldiseisvalt erinevate süsteemide kaudu.

Mis muutub inimese jaoks

Praegu	Edaspidi
Teenusele saamise eelduseks puude raskusastme tuvastamine või töövõime hindamine	Teenusele saamise eelduseks on tegelik teenusvajadus
Teenuste tuleb taotleda, SKA otsustab	Teenusele suunatakse vastavalt läbi tervishoiuteenuste ja sellele lisandub proaktiivne abivajaduse märkamine. Rehabilitatsiooniteenuse vajadust märkab KOV sotsiaaltöötaja, pere- või eriarst, teenusele suunab tervise teejuht
Ravi- ja rehabilitatsiooniteenused on lahutatud eri alustel põhinevateks teenusteks	Ravi ja rehabilitatsioon on seotud loogiliseks tervikuks
Ravi ja rehabilitatsiooniteenuste andmed erinevates andmekogudes	Ravi ja meditsiinilise rehabilitatsiooni andmed TISis

Rehabilitatsioonisüsteemi muudatus

- Sotsiaalkindlustusameti korraldusel sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutamise viimane kuupäev 30.09.2027.
- Uutel alustel rehabilitatsiooniteenuste korraldamine ja rahastamine, tähtaeg 1.10.2027.
 - Tervisekassa on rehabilitatsiooniteenuse keskne korraldaja ja rahastaja
 - Lepingud sõlmib Tervisekassa asutustega, kellel on kehtiv Terviseameti tervishoiuteenuse osutamise tegevusluba (näiteks taastusravi vms - täpsustamisel).

Rehabilitatsiooniteenuste teekond

Inimene

- Tervise seisundi tõttu püsiv toimetuleku ja võimete muutus, lapse areng pole eakohane
- Pöördub raviarsti poole

Raviarst

- Tekib hüpotees, et inimene vajaks valdkonnaülest tuge, sh rehabilitatsiooniteenust ravi kõrval/asmel/eelnevalt
- Täidab märkamislehe

Tervise teejuht

- Tutvub märkamislehe info, inimese üldandmetega
- Kohtub inimesega, koostab heaoluplaani, moodustab tugimeeskonna
- Suunab rehabilitatsiooniteenusele

Teenuseosutaja

- Hindab inimese rehabilitatsiooniteenuse vajadust
- Koostab tegevuskava ning sisestab selle heaoluplaani

Muudatuste pikaajaline tulemus

Erivajadustega inimestel on vajalik abi ja tugi tagatud võimalikult lihtsalt, tõhusalt ja lõimitult, ennetades abivajaduse süvenemist.

Kaotatud on tubeeriv teenuste pakkumine eraldiseisvalt erinevate süsteemide kaudu.

Info: Sotsiaalministeerium, Brit Tammiste

Klassifikatsiooni skaala, mille alusel hinnatakse probleemi ulatust, on järgnev:

- 0 **EI OLE PROBLEEMI** - Piiranguid ei ole ja inimene saab **tegevusega** hakkama (0-4%)
- 1 **KERGE PROBLEEM** - **Väikesed piirangud**, kuid ei takista igapäevaelu. Piirang esinenud **mõnel päeval** viimase 30 päeva jooksul (5-24%)
- 2 **MÕÕDUKAS PROBLEEM** - Piirang häirib sageli igapäevaelu, probleem esineb pooltel päevadel nädalast; tegevus on ilmselgelt raskemini teostatav võrreldes teiste inimestega (25-49%)
- 3 **RASKE PROBLEEM** - Piirang takistab olulisel määral igapäevaelu, esineb väga sageli või pidevalt, tegevuse sooritamine on piiratud enam kui pooltel kordadel (50-95%)
- 4 **TÄIELIK PROBLEEM** - Piirang esineb kogu aeg ja takistab igapäevaelu. Tegevuse sooritamine väga raske või võimatu (96-100%)
- 8 **TÄPSUSTAMATA** - Olemasolev info ei võimalda **probleemi ulatust** täpsemalt hinnata
- 9 **MITTEKOHALDATAV** - Küsimus ei ole **inimese** puhul hetkel asjakohane

STAR2 täisealise abivajaduse hindamisvahendi RFK selgitav sissejuhataav tekst

① Pea meeles!

- Piirangute puhul, mis on seotud inimese tegutsemise ja osalemisega (d-koodid), peab olema määraja valitud nii, et on kirjeldatud inimese võimet täita ülesannet või sooritada tegevust tema igapäevases keskkonnas. Juhul, kui tegevuse sooritamisel on püsivalt kasutusel **abivahendeid** või **teise inimese abi**, tuleb see hindamisel arvesse võtta
- Inimest mõjutavate keskkonnategurite (e-koodid) puhul on kasutusel määrajad, mis iseloomustavad **takistavaid** või **hõlbustavaid tegureid** (viimasel juhul pluss märk numbri ees). Keskkonna alla kuuluvad inimest ümbritsevad sotsiaalsed suhted (pereliikmete tugi) ja füüsiline keskkond (sh ravimid). Kui sama küsimuse raames kogeb inimene nii takistavaid kui hõlbustavaid tegureid, hinnatakse nende keskmist mõju kokku.

xxx.0	- EI OLE takistavat tegurit
xxx.1	- KERGE takistav tegur
xxx.2	- MÕÕDUKAS takistav tegur
xxx.3	- OLULINE takistav tegur
xxx.4	- TÄIELIK takistav tegur
xxx.8	- TÄPSUSTAMATA takistav tegur
xxx.+0	- EI OLE hõlbustavat tegurit
xxx.+1	- KERGE hõlbustav tegur
xxx.+2	- MÕÕDUKAS hõlbustav tegur
xxx.+3	- OLULINE hõlbustav tegur
xxx.+4	- TÄIELIK hõlbustav tegur
xxx.+8	- TÄPSUSTAMATA hõlbustav tegur
xxx.9	- MITTEKOHALDATAV

RFK kasutamine SRT ja EHK vajaduse hindamisel.

Funktsioonid. Tegutsemine ja osalus.

Fuusiinne tervis

Liikumine

1. Kas inimene suudab iseseisvalt liikuda eluruumides (siseruumides, tuttavates kohtades, kodus)?

JAH

EI

Täpsusta, millisel määral esineb probleem:

... oma kodus kõndimisel ja liikumisel?

Kodus liikumine (d4600) ⓘ

0 Ei ole

1 Kerge

2 Mõõdukas

3 Raske

4 Täielik

Täpsustamata

Mittekohaldatav

Kasutab rulaatorit ja tugiraami kodus liikumiseks.

... ühest asendist teise liikumisel, nt toolile istumisel või istumast püstitõusmisel, pikali heitmisel või pikali asendist püstitõusmisel?

Keha põhiasendi muutmine (d410) ⓘ

0 Ei ole

1 Kerge

2 Mõõdukas

3 Raske

4 Täielik

Täpsustamata

Mittekohaldatav

Ei suuda püsti seista 30 minutit ja iseseisvalt toolilt tõusta.

... liikumisega seotud tasakaalukaotuse ja kukumisriskiga?

Liikumisega seotud tasakaaluelundi funktsioonid (b2352) ⓘ

0 Ei ole

1 Kerge

2 Mõõdukas

3 Raske

4 Täielik

Täpsustamata

Mittekohaldatav

- Iga alavaldkonnaga on seotud vähemalt üks põhiküsimus, millele on võimalik vastata, kas „Jah“ või „EI“ – kas inimene tuleb iseseisvalt (koos abistaja/abivahendiga) toime või mitte.
- „EI“ vastuse korral on võimalik iga küsimuse juures täpsustavalt täiendada, kui suur on konkreetse koodiga seotud inimese piirang.
- Eraldi on võimalik lisada valdkonnaülest ja täpsustava küsimuse kommentaari. Nende erisus on see, et küsimuse kommentaar annab sisulise põhjenduse konkreetse küsimuse raskusastme valikule, valdkonnaülene kommentaar aga tervele valdkonnale.

RFK kasutamine SRT ja EHK vajaduse hindamisel.

Keskkonnategurid.

Ametlik abi, toetused-teenused

Tervisevaldkonna teenused

1. Kas abi on korraldatud tervisevaldkonna teenustega?

JAH

EI

Lisainfo

Sisesta andmed

Katkesta

Salvesta

Täpsusta, millisel määral mõjutavad toimetulekut:

Ravimid

Ravimid (e1101)

Hõlbustab:

+1 Kergelt

+2 Mõõdukalt

+3 Oluliselt

+4 Täielikult

Takistab:

1 Kergelt

2 Mõõdukalt

3 Raskelt

4 Täielikult

0 Ei hõlbusta ega takista

8 Täpsustamata

9 Mittekohaldatav

+ Lisa kommentaar

Keskkonnategurite all on oluline ära märkida hõlbustava ja takistava teguri olemasolul mitte „keskmist mõju“, vaid kumb tegur avaldab „suuremat mõju“ ning lähtuvalt sellest ka valida raskusaste.

Abivahendite ja meditsiiniseadmete integreerimine ühtseks inimkeskseks süsteemiks

Probleem

- TerK ja SKA võimaldavad sarnasel eesmärgil seadmeid ja vahendeid, mida vajavad sageli samad inimesed, vajadust tuvastavad samad tervishoius töötavad spetsialistid ja müüvad samad ettevõtted.
- Kahe erineva, kuid **sarnast eesmärki kandva ja osaliselt kattuva sihtrühmaga** süsteemi haldamine ja arendamine kahe korraldusasutuse kaudu on **ressursimahukas ja kulukas dubleerimine**.
- Süsteemide erisustest on raske aru saada, mis muudab kõikide osapoolte jaoks **süsteemis orienteerumise, abi osutamise ja abi saamise raskeks**.

Eesmärk

- **Vähendada dubleerimist ja bürokraatiat** ning viia abivahendite ja meditsiiniseadmete süsteem ühtsetele alustele.
- Luua **selge, digitaliseeritud ja terviklik** ning ühtsetel tingimustel toimiv süsteemi nii vajaduse tuvastaja, abivajava inimese, ettevõtete kui ka riigi jaoks, mis kokkuvõttes **lihtsustab ja kiirendab abivahendite ning meditsiiniseadme kättesaadavust**.

Üldised põhimõtted

- Abivahendite korraldus ja rahastus viiakse Sotsiaalkindlustusametist üle Tervisekassasse kolmes etapis 2026.a, 2027.a, 2028.a.
- 2029. a alguseks tekib **üks** meditsiiniseadmete ja abivahendite **loetelu**, mille hüvitamise tingimused ja reeglid on ühtsed.
- Abivahendeid ja meditsiiniseadmeid võimaldatakse ravikindlustatud inimestele ning mõlema vajadust tõendab **digitaalne meditsiiniseadme kaart**.
- Kõik tooted peavad olema registreeritud meditsiiniseadmete ja abivahendite andmekogus, mis on ka täna abivahendite puhul nõutud.
- Toodete esindajatel tuleb esitada TerK-ile soodustuse taotlus ja sõlmida hinnakokkulepped.

Üldised põhimõtted

- Koostöös erialaekspertidega lepitakse kokku hüvitamise tingimused (sihtgrupi kirjeldus, hüvitatavad kogused, hüvitamise kestused).
- Abivahendite väljakirjutajate ring on plaanitud jätta samaks.
- Olemasolevate püsikasutajate abivahendi tõendite **automaatne digisüsteemi ületoomine** ning kombinatsioonkaartide lahendus.
- **Omaosaluskoormuse vähendamine** – automaatne täiendav ravimi- ja meditsiiniseadmehüvitis laieneb üle toodud abivahenditele, vähendades omaosaluskoormust senisest laiapõhjalisemalt.

Tervise Arengu Instituudi tegevused RFK rakendamise toetamisel

- WHO kinnitas RFK 2001aastal.
- Eesti tegevused RFK valdkondade ülese rakendamise toetamine ja koordineerimine algasid 2003 aastal– erinevate valdkondade kaasamine, tervikvaate tekitamine eestvedajad SoM ja SKA.
- 2023 aasta - RFK kinnitamine riikliku klassifikatsioonina
- TAI sai RFK klassifikatsiooni Eestis omanikurolli 2023 aastal
 - RFK pole asi iseeneses, vaid viis saavutada standardiseeritud (ühises keeles) andmed ning ühtsetel alustel kokku lepitud andmevahetuse reeglid.
- Mentorlus-süsteem RFK kasutajatele (välja töötamisel)
 - Mentorsüsteemi edasine arendamine on peatatud, kuna praeguses olukorras puudub kindlus selle pikaajalises rahastamises.

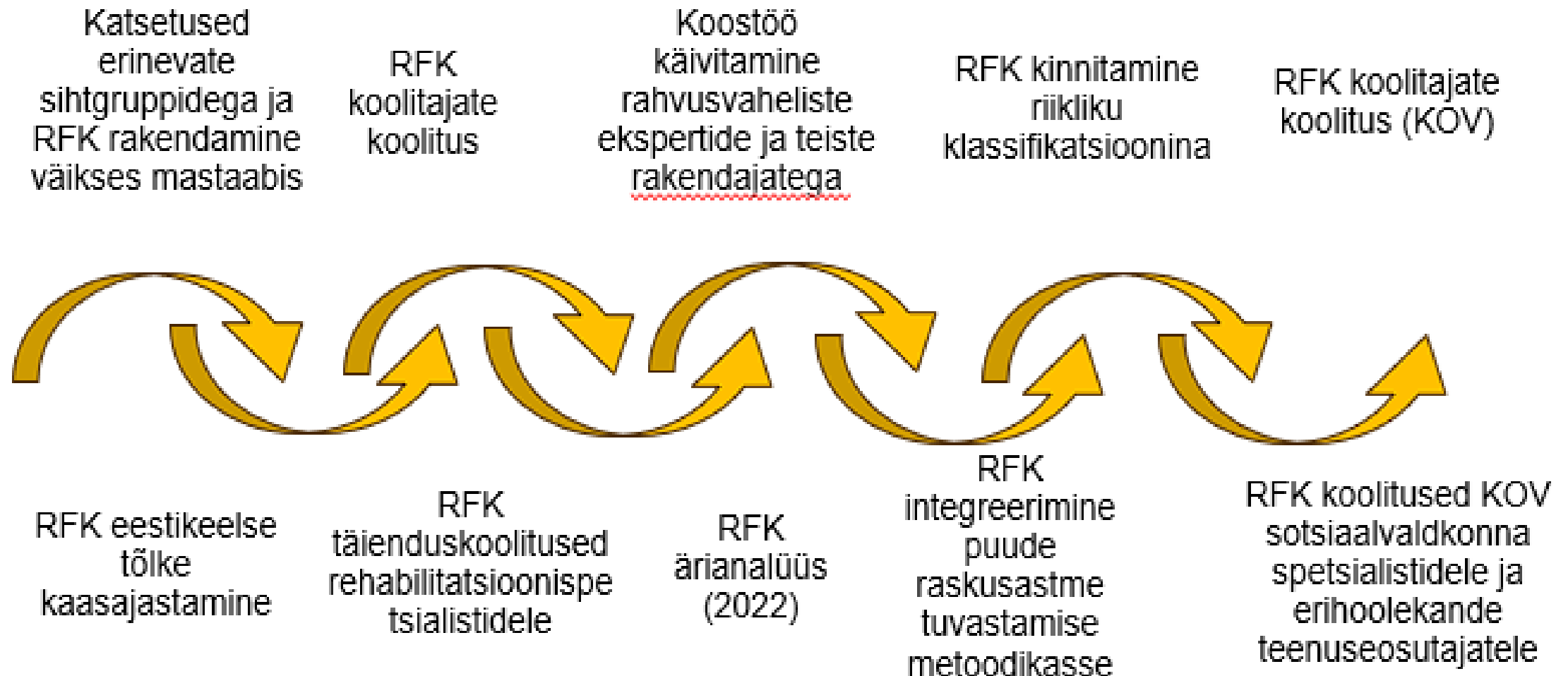
Tervise Arengu Instituudi tegevused RFK rakendamise toetamisel

- RFK täienduskoolitused
 - Rehabilitatsiooni- ja taastusravi spetsialistidele
 - KOV sotsiaalvaldkonna spetsialistidele ja erihoolekande teenuseosutajatele (alates 2025)
- Kogemuskohtumised RFK kasutajatele – 3 kohtumist, 2 Tallinnas 1 Tartus
- Andmebaas RFK-ga seostatud erialaste hindamisvahendite koondamiseks
- RFK kasutuselevõtu edendamine tervishoius:
 - RFK alane valdkondade ülene koostöö, pikemas plaanis RFK kasutuselevõtu edendamine tervishoius

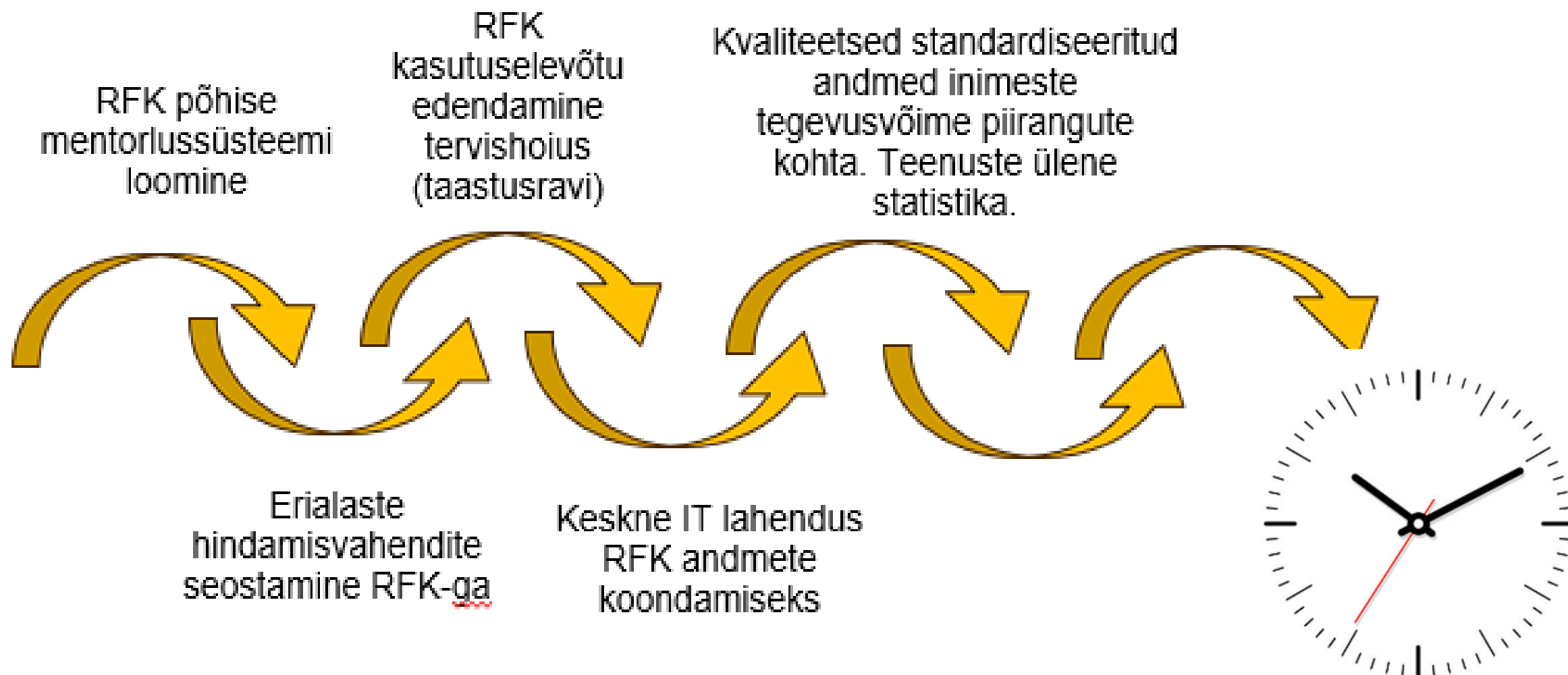
Tervise Arengu Instituudi tegevused RFK rakendamise toetamisel

- 2026 aastal Käivitatakse kogemusvahetused RFK-d praktiseerivatele asutustele ja RFK koolituse läbinutele (kevad 2026)
 - Kogemusvahetuste eesmärk on toetada RFK valdkonnas tegutsevate spetsialistide ühtset, teaduspõhist ja kvaliteetset praktikat. Kogemusvahetused pakuvad võimalust jagada kogemusi, ühtlustada töömeetodeid, selgitada keerukaid olukordi ning tugevdada koostööd eri tasandite ja meeskondade vahel.
- RFK alane mini-konverents (sügis 2026)
 - Mini-konverentsi eesmärk on tutvustada rahvusvahelisi praktikaid Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni (RFK) rakendamisel ning toetada RFK-põhise mõtteviisi laiemat integreerimist Eesti rehabilitatsiooni-, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonda. Üritus loob platvormi kogemuste vahetamiseks, tuues esile ka teiste riikide lahendused ja töövõtted.

RFK kasutuselevõttuga seotud tegevused

RFK kasutuselevõttuga seotud tegevused

RFK kasutamine – mis muutub ja mis ei muutu

KOV sotsiaalvaldkonna spetsialisti ja erihoolekande teenuseosutaja jaoks

Mis ei muutu?

- Endiselt peab olema inimesekeskne, lähtuma personaalsest (ja muutuvast) olukorrast, kasutama probleemidest üle saamiseks kliendi tugevusi, ressursse ja jõustamist, tegelema keskkonna ja võrgustikuga

Mis muutub?

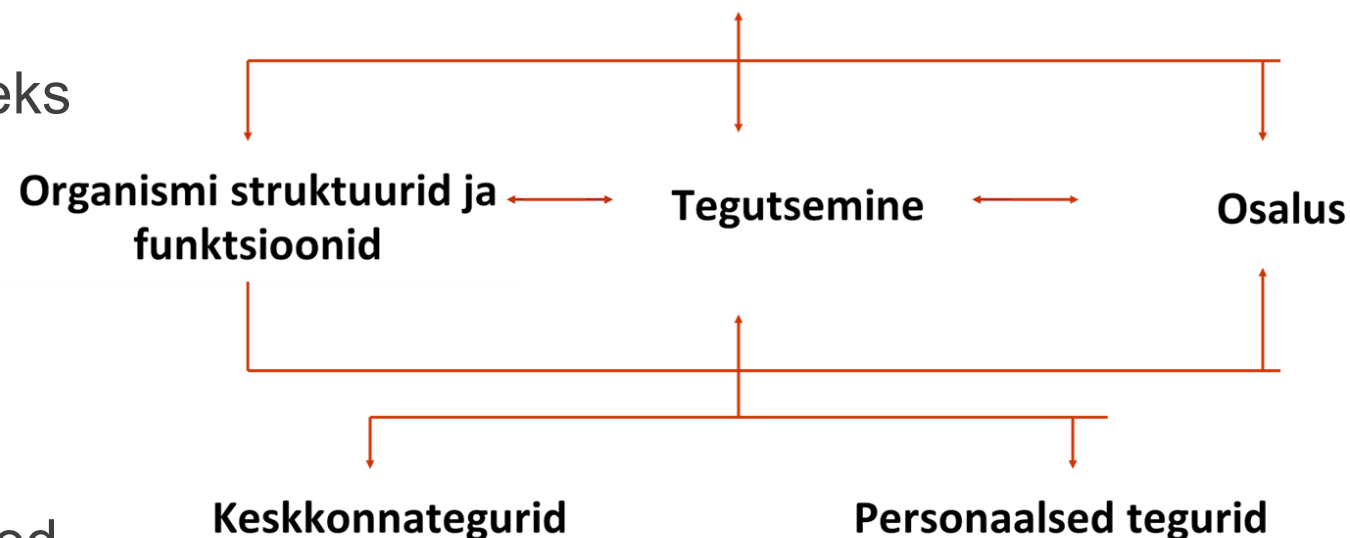
- Info dokumenteerimise keel
- Info vahetamise kanal – ühtne infosüsteem
- Tekivad mõõdetavad tulemused, millega on võimalik paremini inimese toimetuleku muutuseid hinnata ja jälgida

RFK`s kasutatavad peamised mõisted/kategooriad

Terviseseisund

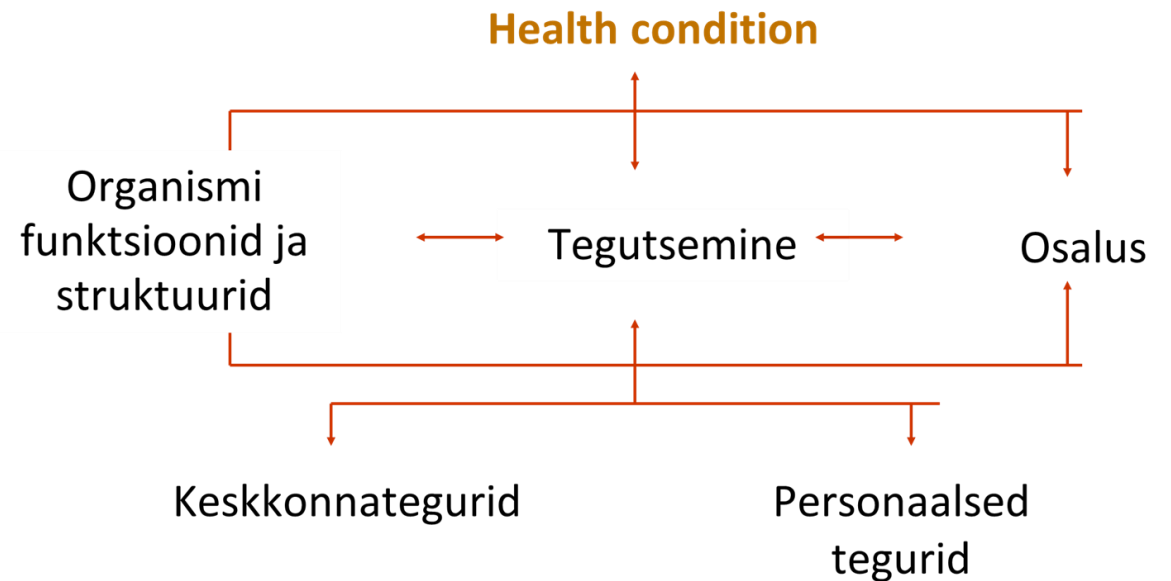
- **Terviseseisund** (ka tervislik seisund) on ajas vaadeldav ja kirjeldatav tervise olek. Terviseseisundi kodeerimise aluseks on kasutusel RHK-10.
- **Organismi struktuurid** - keha anatoomilised osad, elundid, jäsemed või nende osad;
- **Organismi funktsioonid** - elundsüsteemide füsioloogilised talitlused, kaasa arvatud psüühilised funktsioonid.
- **Kahjustus (impairment)** - probleemid organismi funktsioonide või struktuuridega, nagu näiteks kõrvalekalle või puudumine.

Näide tervises seisundi kohta

Naima:

„Jalutasin parasjagu oma tütrega pargis ja järsku tabas mind tugev **peavalu**. Koju jõudes muutus valu veelgi hullemaks. Tunni aja pärast ma ei suutnud enam liigutada oma vasakut kätt ja seejärel muutus liikumatuks kogu vasak kehapool. Veidi peale seda ma ei suutnud enam korralikult rääkida. Mind tabas paanika, tütre sõnade kohaselt olin ma tõsiselt segaduses ja kaotasin teadvuse. Peagi jõudis kiirabi. Tänapäevaks on sellest möödas umbes üks aasta. Mu vasak käsi on siiani nõrk ja vasak suunurk kipub allapoole vajuma. Kõige raskem on aga valu, mida tunnen pidevalt oma vasakus õlas.“

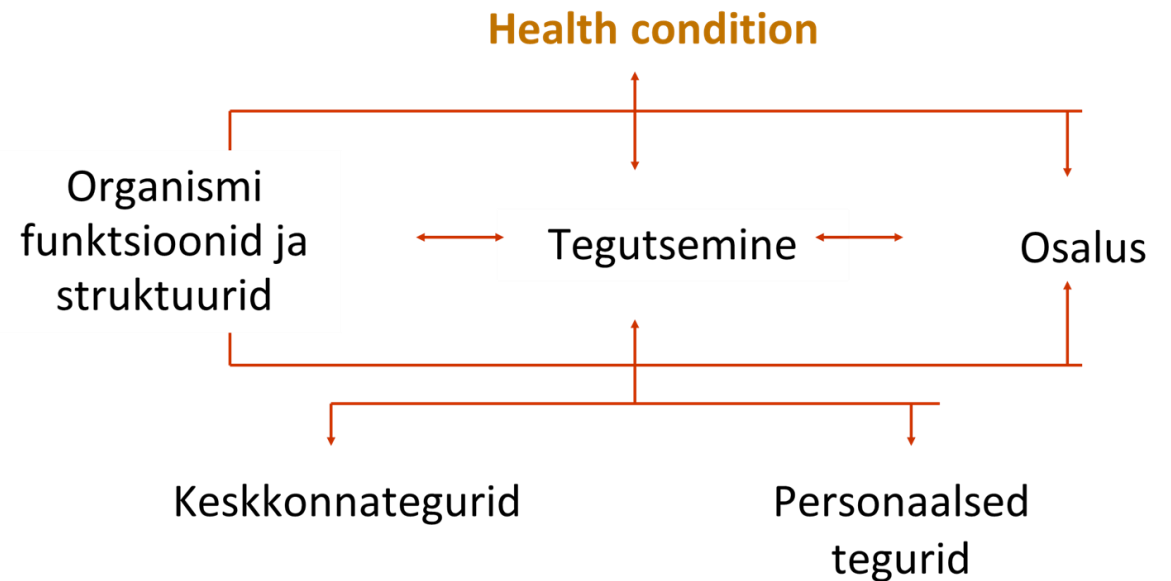

Organismi struktuurid ja funktsioonid

Organismi struktuurid - keha anatoomilised osad, elundid, jäsemed või nende osad;

Organismi funktsioonid - elundsüsteemide füsioloogilised talitlused, kaasa arvatud psüühilised funktsioonid.

Kahjustus (impairment) - probleemid organismi funktsioonide või struktuuridega, nagu näiteks kõrvalekalle või puudumine.

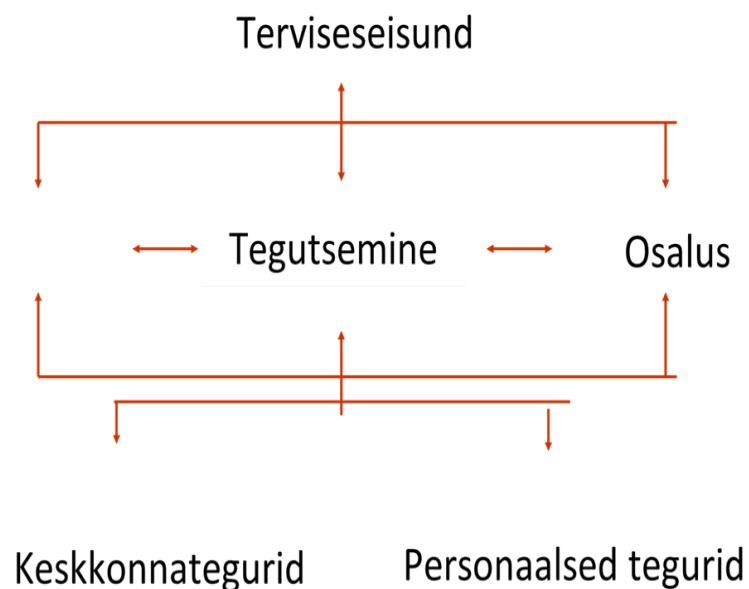

Näide funktsioonide kohta

Naima:

“Tunnen, et peale insulti **ärritun ma kiiremini kui varem** ja olen **kogu aeg väsinud**. Probleemid vasaku kehapoolega ja **pidev valu** võtavad minus viimast, **ma ei suuda öösiti magada**.”

b1263 psüühiline
stabiilsus
b4552 väsimine
b134 unefunktsioonid
b28014 ülajäseme valu
b710 liigeste liikuvuse
funktsioonid
b730 lihasjõu funktsioonid
b780 lihaste ja liikumisega
seotud aistingud
s730 ülajäseme struktuur

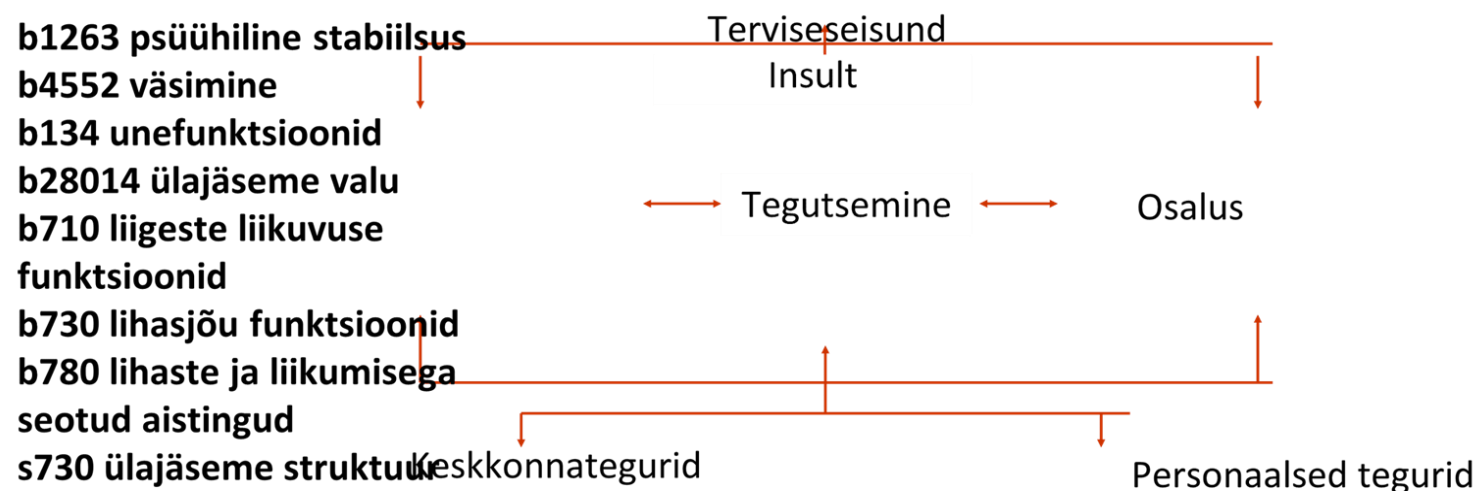

Raviarst:

„Naima vasaku käe **lihasjõud** vähenenud, vasakus käes on **pinge**. Ta tunneb mõõdukat kuni tugevat **valu vasakus õlas**, peamiselt seetõttu, et käe **liikuvus** on vähenenud, tekkinud on **lihasjäikus**“

Tegutsemine ja osalus

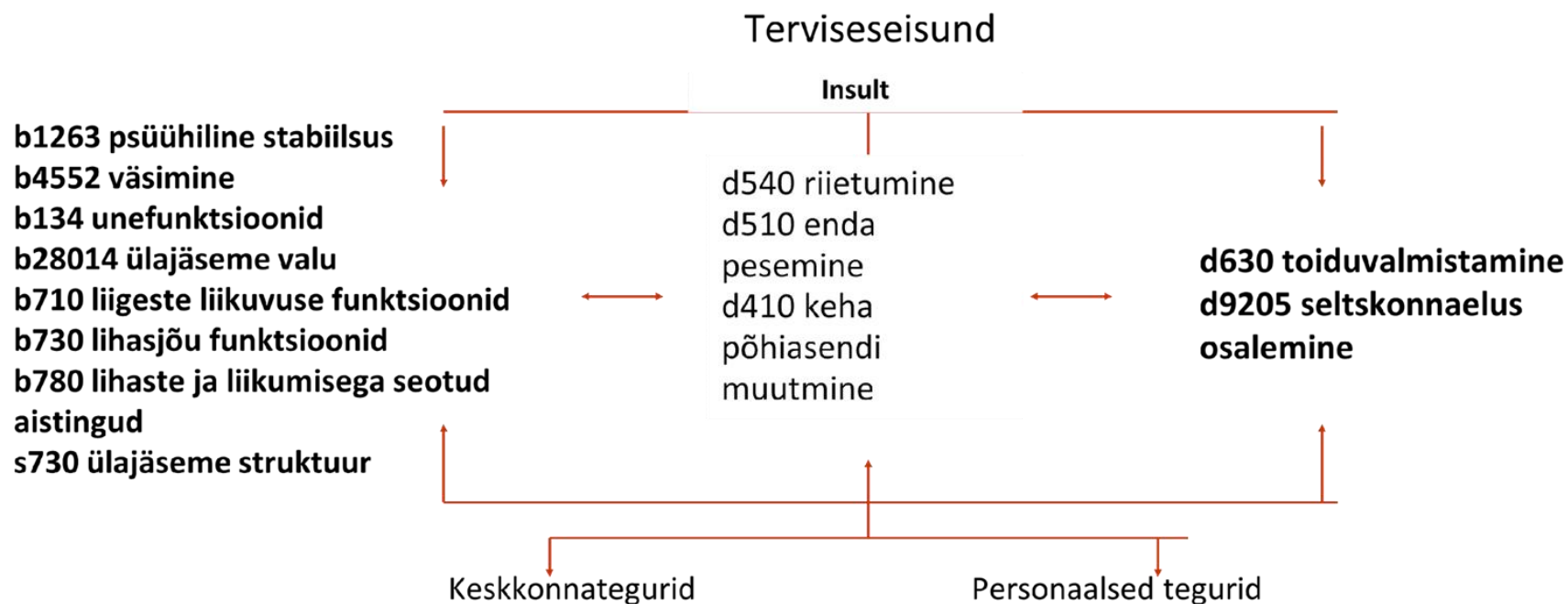
- **Tegutsemine** - ülesande täitmine või tegevuse sooritamine inimese poolt.
- **Tegutsemispiirang** - takistus, millega inimene tegevuste sooritamisel või igapäevaelus kokku puutub.
- **Tegutsemispiirang** võib olla kerge või raske kõrvalekalle tegevuse sooritamise viisis, hulgas, selle kvaliteedis, võrreldes inimestega, kellel analoogset terviseolukorda ei ole.
- **Osalus** - kaasatus elulisse situatsiooni.
- **Osaluspiirang** – takistus, millega inimene elulistes olukordades kokku puutub.

Näide tegutsemise ja osalemise kohta

Naima:

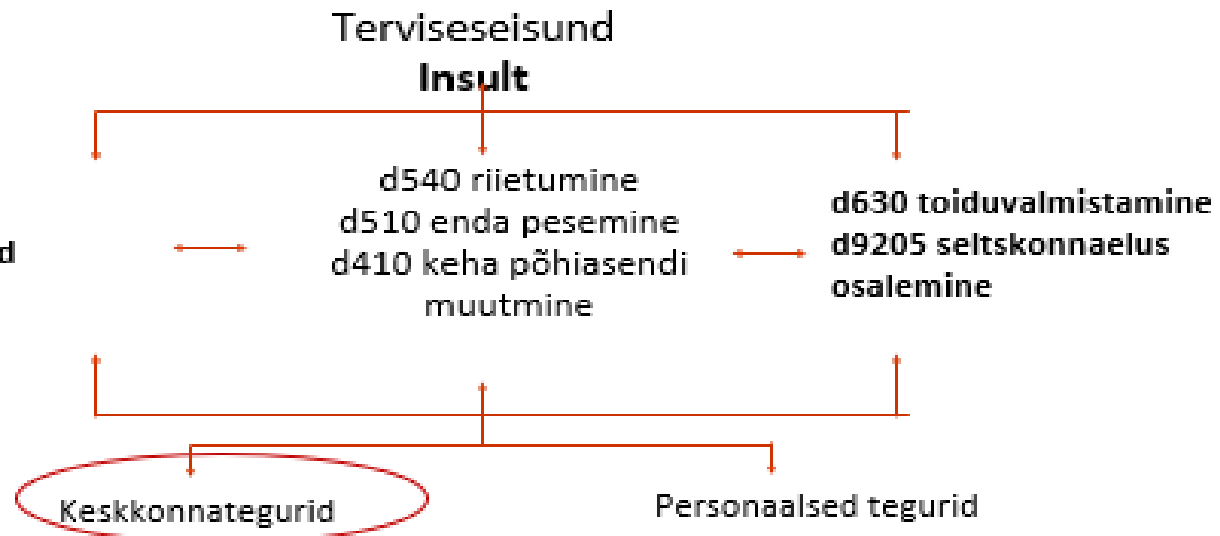
„Need probleemid ja eriti valu vasakus õlas põhjutavad raskuseid, et iseseisvalt riidesse panna ja käia dušši all. Mulle meeldib kuum vann, aga raske on vanni minna ja sealt välja tulla. Varasemalt meeldis mulle väga kutsuda pereliikmeid ja sõpru õhtust sööma, aga nüüd on mul suured raskused söögitegemisel – tunnen vasakus käes valu ja nõrkust.“

Keskkonnategurid

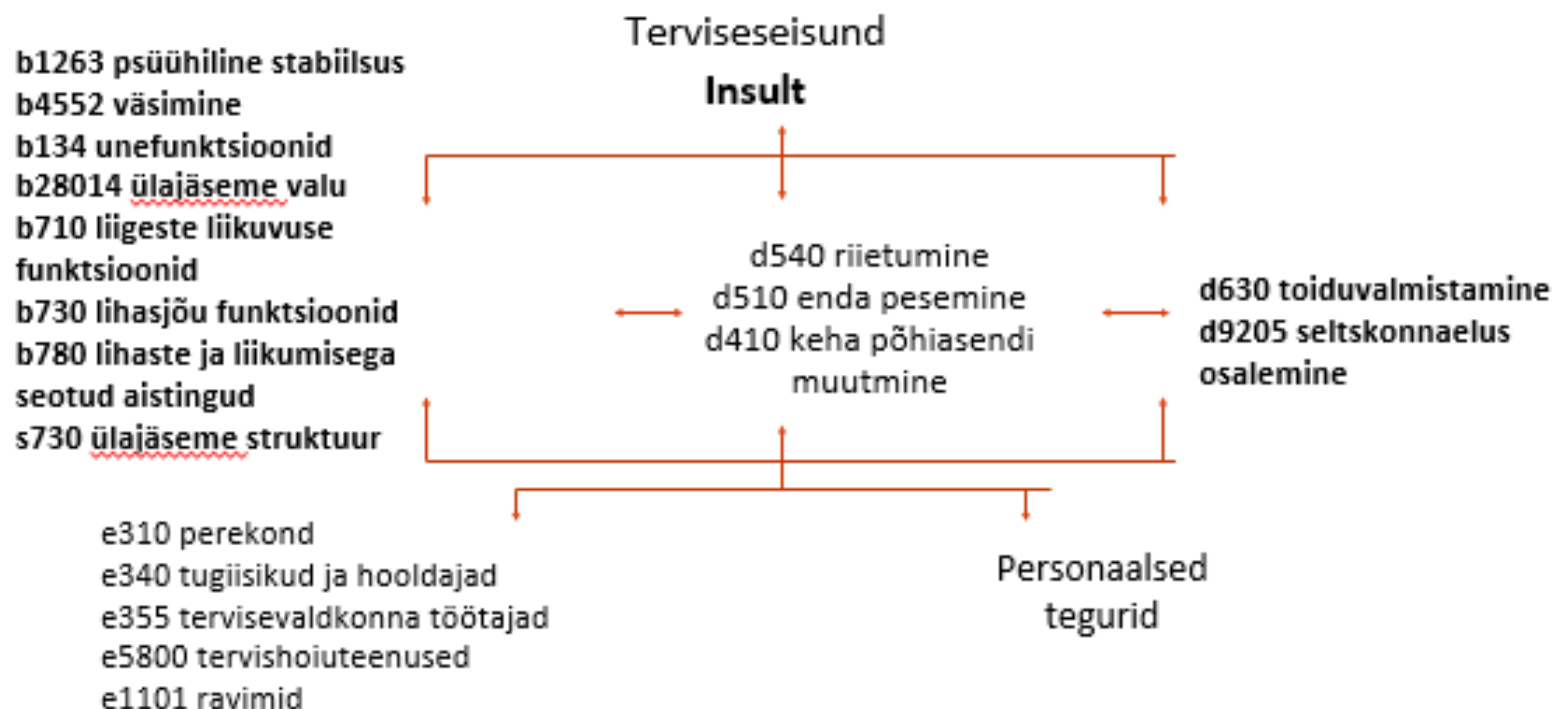
Keskkonnategurid – moodustavad füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna, milles inimene elab ja mis võivad inimese funktsioneerimisvõimet takistada või soodustada. Keskkonnategurid on inimesest „väljaspool“ ja võivad inimese tegutsemist ja osalemist mõjutada kas positiivselt (nt juurdepääsetav keskkond) või negatiivselt (füüsilised takistused keskkonnas).

b1263 psüühiline stabiilsus
b4552 väsimine
b134 unefunktsioonid
b28014 ülajäseme valu
b710 liigeste liikuvuse funktsioonid
b730 lihasjõu funktsioonid
b780 lihaste ja liikumisega seotud aistingud
s730 ülajäseme struktuur

Näide keskkonnategurite kohta

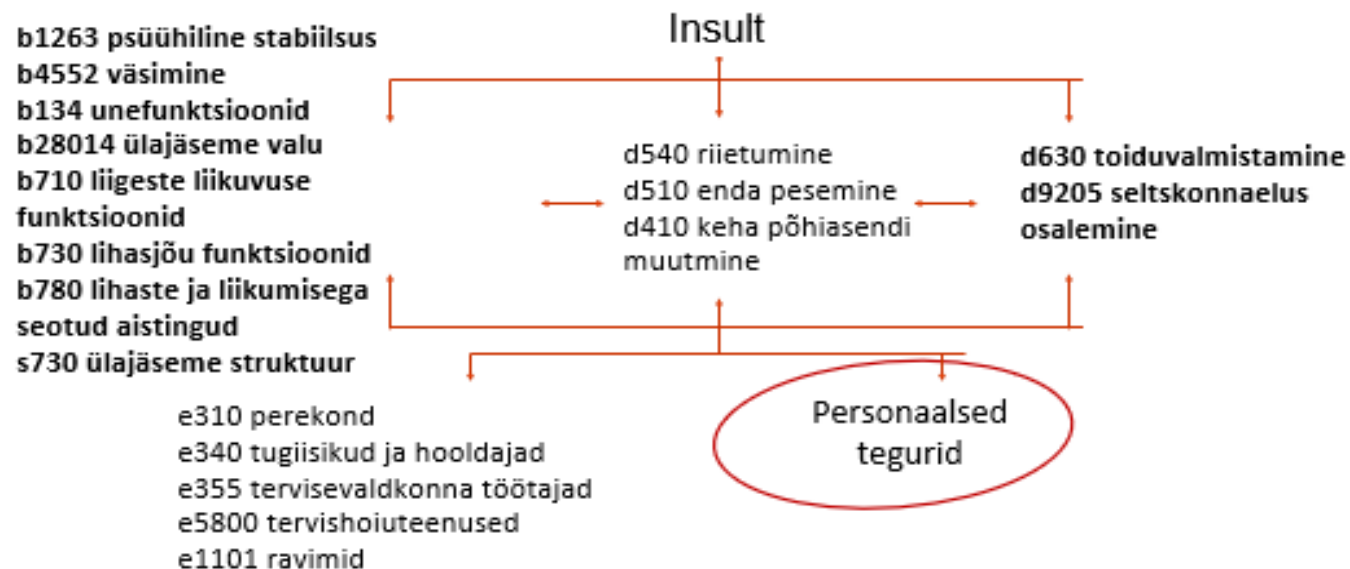
„**Mu abikaasa** on väga toetav, ta aitab mul riietuda ning söögitegemisel. **Üks noor naine** käib ka korra nädalas, et teha ära suuremad majapidamistööd, peamiselt koristamine. **Arst** kirjutas mulle **valuvaigistid ja rohud** vererõhu kontrollimiseks“.

Personaalsed tegurid

- **Personaalsed tegurid** – vanus, sugu, sotsiaalne seisund, elukogemused jne.
- **RFKs pole klassifitseeritud**, aga mida klassifikatsiooni kasutajad võivad vajaduse korral lisada.

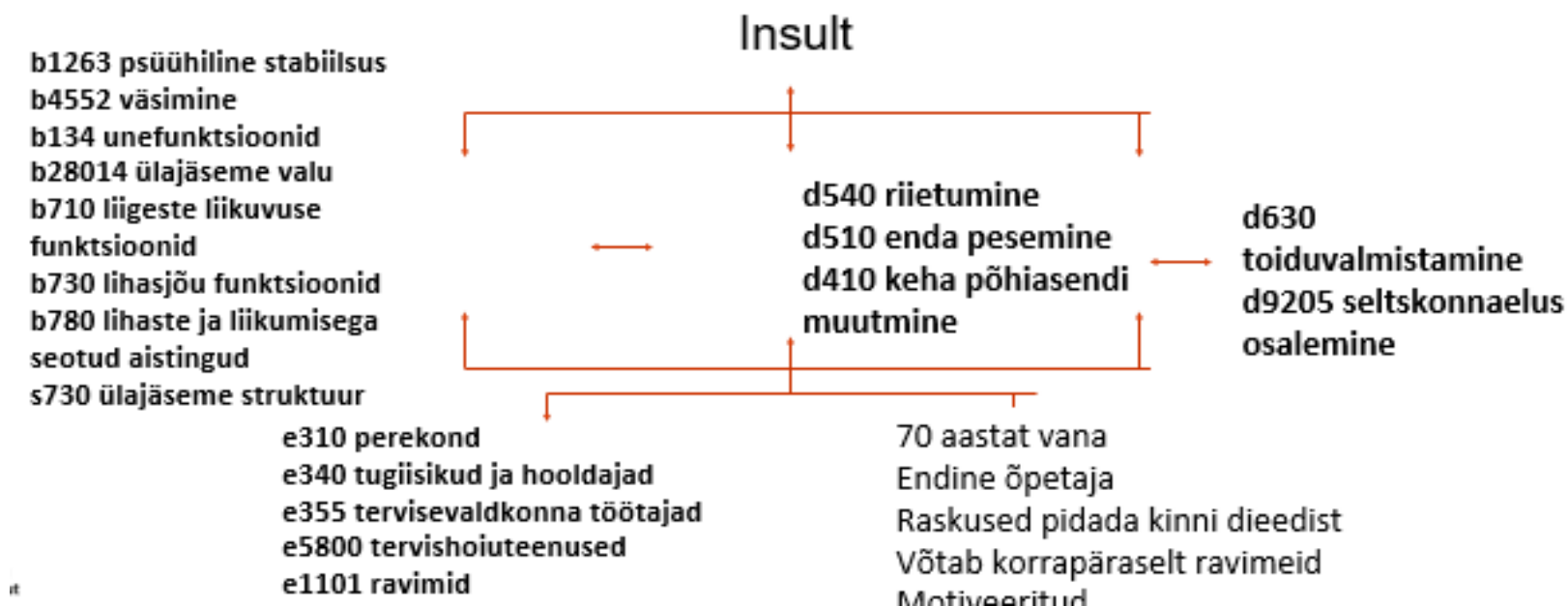
Personaalsed tegurid on küll olulised, kuid need ei ole oma olemuselt terviseseisundi osa ning RFK-s kodeeritud, kuna nendega seostuvad suured sotsiaalsed ja kultuurilised erinevused.

Näide personaalsete tegurite kohta

Raviarst:

„Naima on **70 aastane**, elukutselt **õpetaja**. Ta on olnud palju aastaid minu patsient oma kõrgvererõhutõve tõttu. Kuigi Naimal tundub olevat **raskuseid pidada kinni toitumissoovitustest**, on ta **motiveeritud** oma tervisseisundi parandamisest ja võtab korrapäraselt **ravimeid**.

Meeskonnatöö

Jagame ennast kolmeks grupiks

- Organismi funktsioonid ja struktuurid
- Tegutsemine ja osalus
- Keskkonnategurid
Personaalsed tegurid

Ülesanne

- Koostage plakat või visuaal, mille esitate teistele.
- See peaks vastama järgmistele küsimustele:
 - Mis on teie kategooria tähendus?
 - Kuidas see mõjutab inimest ja tema toimetulekut?
 - Tooge näiteid, mis seda kategooriat iseloomustavad

Juhtumid

Jääme oma laudkondadesse.

Ülesanne

- Iga laudkond saab ühe juhtumi.
- Tõmba alla oma juhtumis kõik sõnad, mis vastavad sinu laudkonnale antud kategooriale.

Kokkuvõte

- **Funktsioneerimisvõime (functioning)** – on inimese võime talitleda ja tegutseda, mille hindamisel võetakse arvesse organismi funktsioone ja struktuure ning inimese tegutsemist ja osalust, samuti inimese tervises seisundit ja taustategureid (personaalseid ja keskkonnategureid) ning nende vastastikust positiivset mõju.
- **Tervises seisund** (ka tervislik seisund) – ajas vaadeldav ja kirjeldatav tervise olek. Kodeerimiseks kasutatakse RHK-10.
- **Organismi funktsioonid** on elundsüsteemide füsioloogilised talitused, kaasa arvatud psüühilised funktsioonid.
- **Organismi struktuurid** on keha anatoomilised osad, elundid, jäsemed või nende osad.
- **Kahjustused (impairments)** on probleemid keha funktsioonides või struktuurides, nagu kõrvalekalle või puudumine.

Kokkuvõte

- **Tegutsemine** – ülesande täitmine või tegevuse sooritamine inimese poolt.
- **Osalus** – kaasatus elulisse situatsiooni.
- **Tegutsemispiirang** (activity limitations) on takistus, millega inimene tegevuste sooritamisel või igapäevaelus kokku puutub.
- **Osaluspiirang** - takistus, millega inimene elulistes olukordades kokku puutub.
- **Keskkonnategurid** - moodustavad füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna, milles inimene elab ja mis võivad inimese funktsioneerimisvõimet takistada või soodustada. Keskkond võib isiku funktsioneerimist kas soodustada või olla funktsioneerimist takistav tegur.
- **Personaalsed tegurid** - on vanus, sugu, sotsiaalne seisund, elukogemused jne, mida RFKs pole klassifitseeritud, aga mida klassifikatsiooni kasutajad võivad vajaduse korral lisada.

Päeva tagasiside – ära hiili kõrvale!

Kirjuta post-it'ile vastused:

- ▶ Mida sooviksid juurde küsida?
- ▶ Mis vajaks veel üle kordamist?
- ▶ Mis jäi arusaamatuks?
- ▶ 👉 Pane post-it tagasiside kasti – lubame, me loeme neid!
(Isegi väikese käekirjaga 😊)

Sisseelamine päeva

Laua on Dixiti kaardid.

Vali laualt 1 kaart ja ütle läbi selle kaardi:

Mis tundega sa täna siia tulid?

Eilse päeva meeldetuletus

RFK komponendid:

➤ Funktsioonid ja struktuurid

- Näiteks nägemine, kuulmine, lihasjõud, elundite ehitus jms.

➤ Tegevused ja osalus

- Näiteks liikumine, suhtlemine, õppimine, töötamine, sotsiaalne osalemine.

➤ Keskkonnategurid

- Füüsiline, sotsiaalne ja hoiakuline keskkond, mis võib olla toetav või takistav (nt ligipääs, peretoetus, tööandja suhtumine).

➤ Personaalsed tegurid (neid RFK ei klassifitseeri detailselt, aga arvestab siiski – nt vanus, haridus, elustiil).

Funktsioonid = mida keha teeb

Struktuurid = kehaosa

Tegevused = oskus või toiming

Osalus = eluvaldkond

Keskkond = mis on väljaspool

Personaalsed tegurid = isiklik, personaalne informatsioon

Kategooria	Selgitus	Näited	Küsimus, mis aitab mõista
Funktsioonid -b	Mida keha teeb – füsioloogilised ja vaimsed protsessid	kuulmine, lihasjõud, keskendumine, valu tajumine	Mida keha teeb?
Struktuurid - s	Keha ehitus – anatoomilised osad, mille kaudu funktsioon toimib	silmad, süda, aju, liigesed	Milline kehaosa see on?
Tegevused - d	Inimese oskus teha konkreetseid toiminguid	lugemine, söömine, kõndimine	Kas inimene suudab seda tegevust teha?
Osalus - d	Inimese kaasatus igapäevaelu situatsioonides või rollides	töö, haridus, pereelu, vaba aeg	Kas inimene saab selles elusituatsioonis osaleda?
Keskkonnategurid - e	Välised mõjurid, mis kas toetavad või takistavad inimese toimetulekut	ligipääs hoonetele, pere tugi, ühiskonna hoiakud	Kas keskkond aitab või takistab inimest?
Personaalsed tegurid - pt	Inimese individuaalsed omadused ja elulised asjaolud	vanus, haridustase, motivatsioon, elustiil, harjumused	Millised isiklikud omadused mõjutavad inimese toimetulekut?

Klassifikatsiooni ülesehitus

RFK ülesehitus

RFK klassifikatsioonis on **2 osa**, mis mõlemad koosnevad kahest jaost:

Osa 1: Funktsioneerimisvõime

- ✓ jagu 1) organismi funktsioonid ja struktuurid
- ✓ jagu 2) tegutsemine ja osalus

Osa 2: Taustategurid

- ✓ jagu 1) Keskkonnategurid
- ✓ jagu 2) Personaalsed tegurid

- Jaod koosnevad **peatükkidest**, peatükid **kategooriatest** (koodidest).
- Kategooriad võib välja tuua 2.-, 3.- ja 4 tasandil (järjest spetsiifilisemaks).
- Mida pikem kood, seda spetsiifilisem info.

Osad (2)

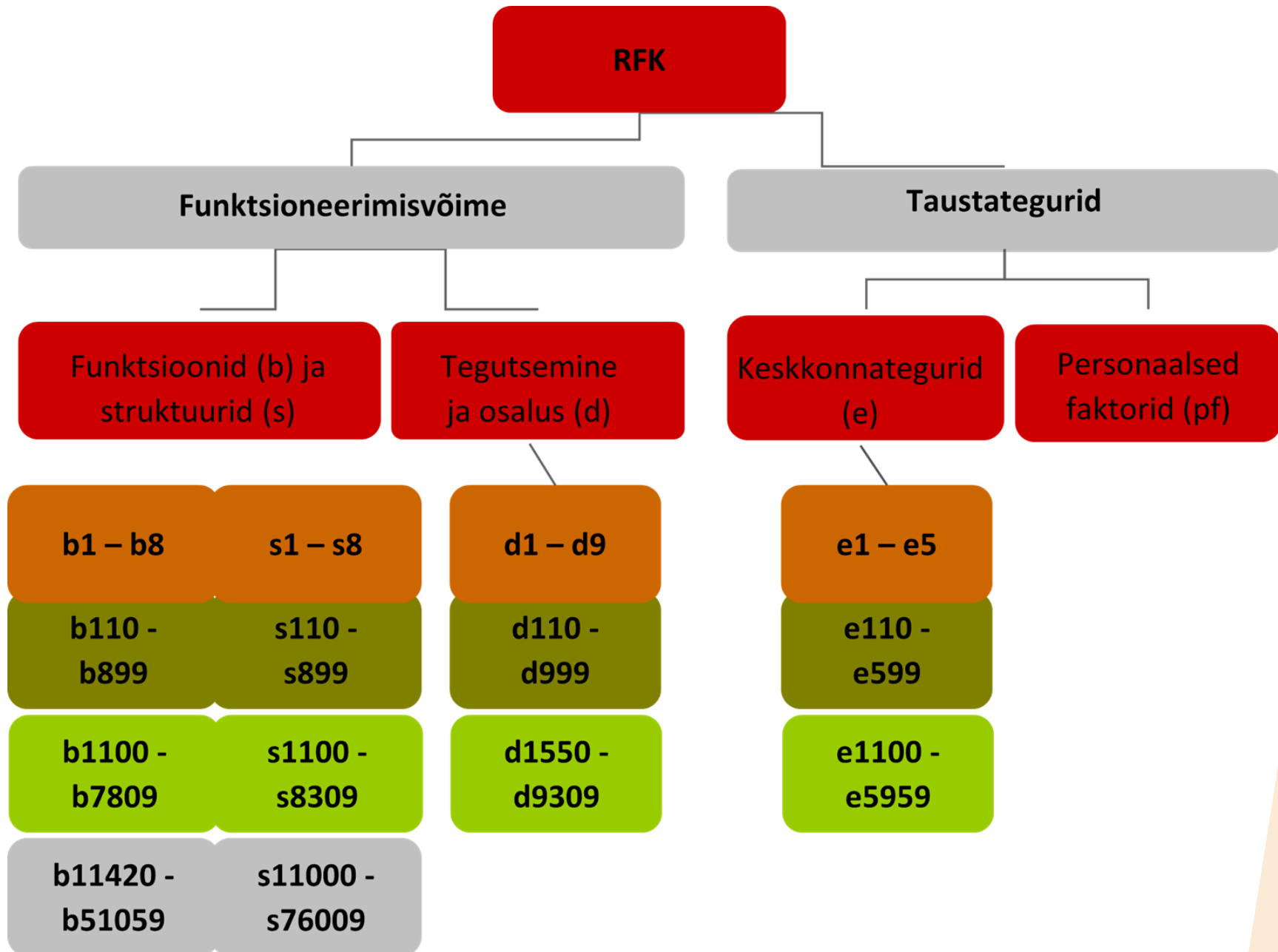
Jaod (4)

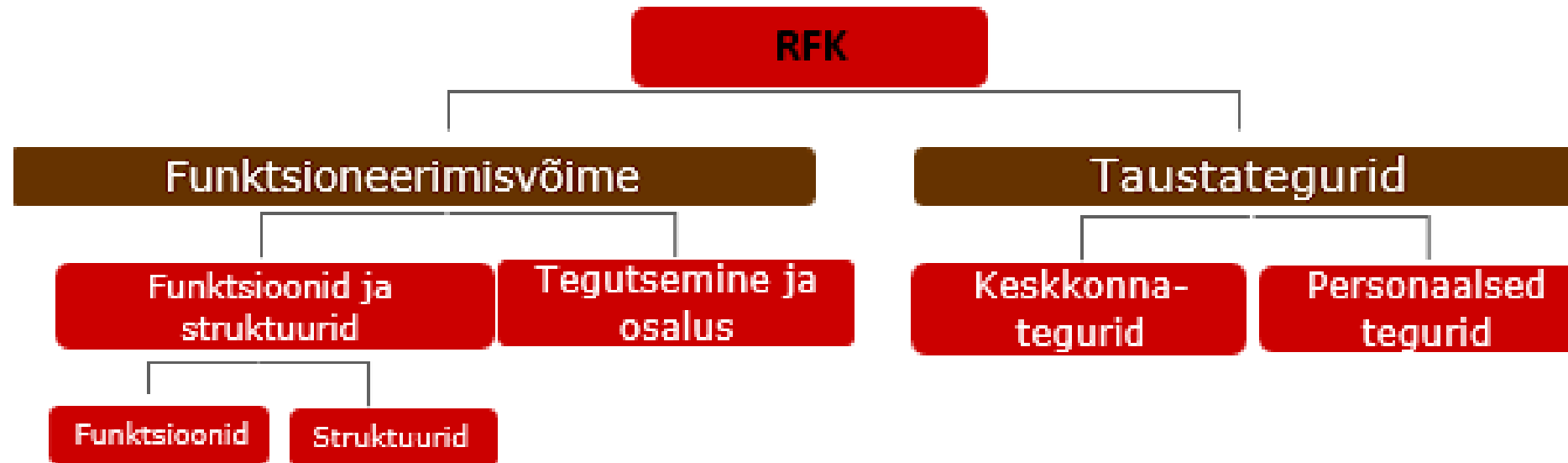
Peatükid (1-8)

Teise tasandi
kategooriad

Kolmanda tasandi
kategooriad

Neljanda tasandi
kategooriad

b1

Vaimsed funktsioonid

b2

Sensoorsed funktsioonid ja valu

b3

Hääle- ja kõnefunktsioonid

b4

Kardiovaskulaarse, hematoloogilise, immunoloogilise ja respiratoorse süsteemi funktsioonid

b5

Seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemi funktsioonid

b6

Urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid

b7

Närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid

b8

Naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid

- b1** **Vaimsed funktsioonid** - aju funktsioonid nii üldisi vaimseid funktsioone (teadvus, energia ja tung) kui ka spetsiifilisi vaimseid funktsioone (mälu-, keele- ja arvutamiskfunktsioonid).
- B2** **Sensoorsed funktsioonid ja valu** - meeleelundite funktsioone: nägemist, kuulmist, maitsmist jne ning valutundlikkust.
- B3** **Hääle ja kõnefunktsioonid** - helide ja kõne tekitamiskfunktsioone.
- B4** **Kardiovaskulaarse, hematoloogilise, immunoloogilise ja respiratoorse süsteemi funktsioonid.** – kardiovaskulaarsüsteemi (südame ja veresoonte funkts), hematoloogilise ja immuunsüsteemi (vere ja immuunsuse funkts) ning respiratoorsüsteemiga (hingamise ja koormustaluvuse funkts) seotud funktsioone.

Funktsioonid

b5

Seede-, ainevahetusja endokriinsüsteemi funktsioonid - käsitleb suu kaudu manustamise, seedimise, eritusfunktsioonide ning ainevahetuse ja endokriinnäärmetega seotud funktsioone..

B6

Urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid - käsitletakse urineerimise ja reproduktiivseid funktsioone, kaasa arvatud seksuaal- ja soojätkamisfunktsioone.

b7

Närvide, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid - liikumise ja liikuvuse funktsioone, kaasa arvatud liigeste,

b8

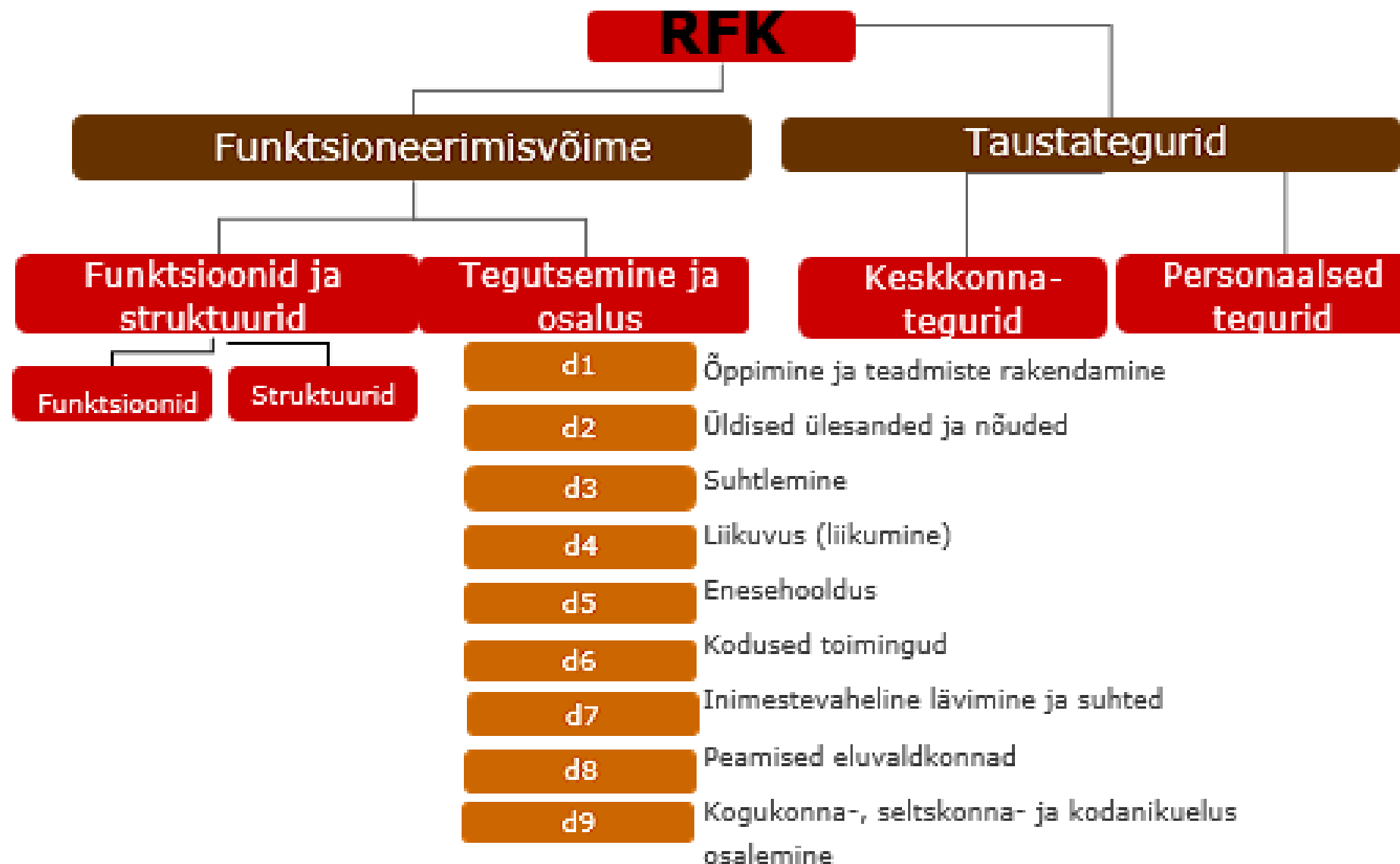
Naha ja sellega seotud struktuuride funktsioonid - käsitleb naha, küünte ja juuste funktsioone.

Funktsioonid ja struktuurid

Funktsioonid		Struktuurid	
Vaimsed funktsioonid	b1	s1	Närvisüsteemi struktuurid
Sensoorsed funktsioonid ja valu	b2	s2	Silm, kõrv ja nendega seotud struktuurid
Hääle- ja kõnega seotud funktsioonid	b3	s3	Hääle- ja kõnega seotud struktuurid
Kardiovaskulaarse, hematoloogilise, immunoloogilise ja respiratoorse süsteemi funktsioonid	b4	s4	Südame-, veresoonk. immuun- ja hingamis.
Seede-, ainevahetus- ja endokriinsüsteemi funktsioonid	b5	s5	Seede-, ainevahetus- ja endokriinstruk.
Urogenitaalsed ja reproduktiivsed funktsioonid	b6	s6	Urogenitaal- ja reproduktiivsusega s.
Närvide-, lihaste, luustiku ja liikumisega seotud funktsioonid	b7	s7	Liikumisega seotud struktuurid
Nahk ja sellega seotud struktuuride funktsioonid	b8	s8	Nahk ja nahaga seotud struktuurid

Tegutsemine ja osalus

Tegutsemine ja osalus

d1

Õppimine ja teadmiste rakendamine - õppimist, õpitud teadmiste rakendamist, mõtlemist, probleemide lahendamist ja otsuste tegemist.

d2

Üldised ülesanded ja nõuded - ühe või mitme ülesande teostamise, rutiinide loomise ja stressiga toimetuleku üldiseid aspekte. Neid ülesandeid saab kasutada üksustena, mis koos spetsiifiliste ülesannete või tegevustega aitavad tuvastada käsiloleva ülesande põhitunnuseid erinevates olukordades.

d3

Suhtlemine - keele, märkide ja sümbolite abil suhtlemise üldiseid ja spetsiifilisi omadusi, sealhulgas sõnumite vastuvõtmist ja edastamist, vestlemist ning suhtlusvahendite ja-tehnikate kasutamist.

d4

Liikumine - liikumist kui kehaasendi või keha asukoha muutmist; siirdumist ühest kohast teise; esemete kandmist, liigutamist või kasutamist; kõndimist, jooksmist või ronimist ja mitmesuguste transpordiliikide kasutamist.

d5

Enesehooldus - enesehooldust, enda pesemist ja kuivatamist, oma keha ja kehaosade eest hoolitsemist, riietumist, söömist ja joomist ning oma tervise eest hoolitsemist.

Tegutsemine ja osalus

d6

Kodused toimingud - igapäevaste koduste tegevuste ja ülesannetega tegelemist. Koduse elu valdkonnad hõlmavad enda asjade ja ruumi eest hoolitsemist, toidu, riiete ja muu vajaliku hankimist, kodu koristamist ja parandamist, isiklike ja muude majapidamisvahendite hooldamist ja teiste abistamist.

d7

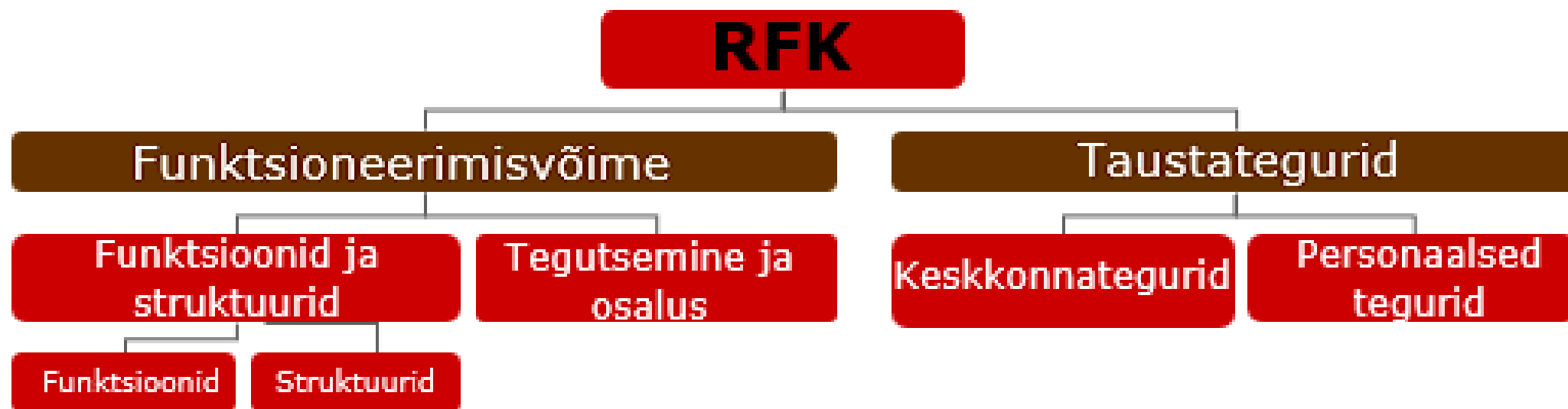
Inimestevaheline lävimine ja suhted - tegevusi ja kohustusi, mida on vaja esmaseks lihtsaks ja keeruliseks inimestevaheliseks lävimiseks (võõrad, sõbrad, sugulased, pereliikmed ja partnerid) olenevalt olukorrast ning sotsiaalselt sobival viisil.

d8

Peamised eluvaldkonnad - ülesannete täitmist ja tegevusi, mis on vajalikud hariduse omandamiseks, tööl käimiseks ja tööhõives osalemiseks ning majandustegevusteks.

d9

Kogukonna- seltskonna- ja kodanikuelus osalemine - tegevusi ja ülesandeid, mis on vajalikud osalemaks kogukondlikus, sotsiaalses ja kodanikuelus väljaspool perekonda.

Tooted ja tehnoloogiad	e1
Looduskeskkond ja inimtekkelised keskkonnamuutused	e2
Toetus ja suhted	e3
Hoiakud	e4
Teenused, süsteemid ja strateegiad	e5

Keskkonnategurid

e1

Tooted ja tehnoloogiad - looduslikke või inimeste valmistatud tooteid või tootesüsteeme, inimese vahetus ümbruses olevaid seadmeid ja tehnoloogiaid, mida kogutakse, luuakse, toodetakse või valmistatakse.

e2

Looduskeskkond ja inimtekkelised keskkonnamuutused - elusat ja elutut looduslikku või füüsilist keskkonda ning neid keskkonnaosi, mida inimene on muutnud, samuti inimpopulatsiooni tunnuseid selles keskkonnas.

e3

Toetus ja suhted - inimesi või loomi, kes pakuvad teistele inimestele füüsilist või emotsionaalset tuge, hoolitsust, kaitset, abi ja suhteid teiste inimestega kodus, töökohas, koolis, lemmiklooma või lapsega mängides või muudes igapäevategevuses. See peatükk ei hõlma nende inimeste hoiakuid, kes toetust pakuvad. Keskkonnafaktor, mida kirjeldatakse, ei ole inimene või loom, vaid inimese või looma pakutava toetuse ulatus.

Keskkonnategurid

e4

Hoiakud - hoiakuid, mis on kommete, harjumuste, ideoloogiate, väärtuste, normide, faktipõhiste ja religioossete uskumuste jälgitav väljendus. Need hoiakud mõjutavad inimese käitumist ja kõiki sotsiaalseid eluvaldkondi, alustades inimestevahelistest ja ühiskondlikest suhetest ning lõpetades poliitiliste, majanduslike ja juriidiliste struktuuridega: näiteks isiklikud või ühiskondlikud suhtumised inimese usaldusväärsest ja väärtusest võivad mõjutada käitumist positiivselt ja austusväärsest või negatiivselt ja diskrimineerivalt (nt stigmatiseerimine, stereotüüpide loomine ja marginaliseerimine või hooletusse jätmine). Siin kirjeldatud hoiakud on välised, teiste antud ning need ei kirjelda seda, kes see inimene enda arvates on. Individuaalsed hoiakud on suhte liikide järgi rühmitatud III peatükis "Keskkonnategurid". Väärtusi ja uskumusi ei kodeerita hoiakutest eraldi, sest need on hoiakute kujundamisel edasiviiv jõud.

Väljakutse 1

Alles algus!

Tundub keeruline?

Ära muretse – usu või mitte,
sa jõuad varsti ise süsteemile jälile!

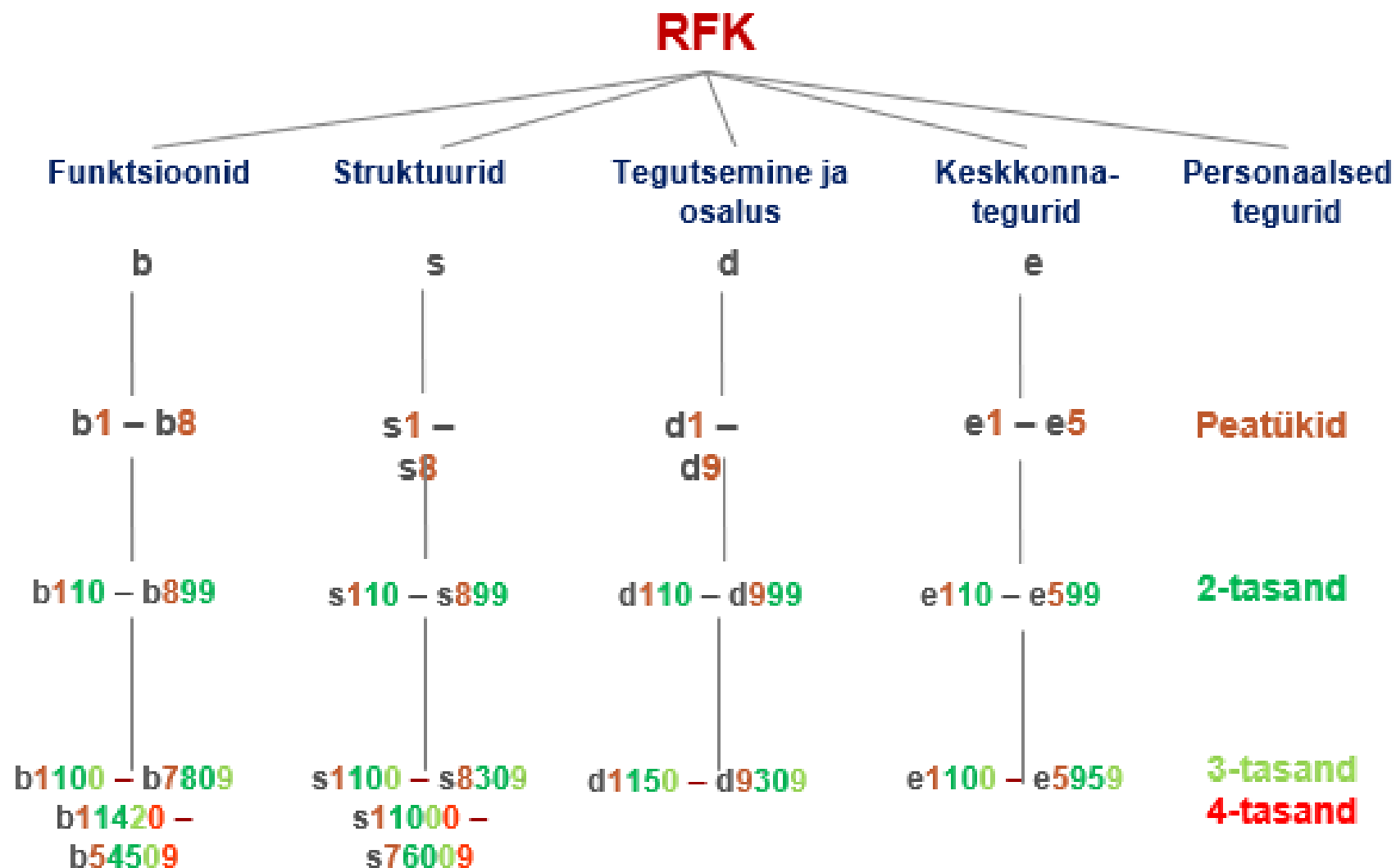

Ülesanne:

Pane lünkteksti õiged tähed vastavalt RFK jaotusele.

Iga täht näitab RFK jagu ja klassifikatsiooni (s, b, d , e, pt).

Detailne klassifikatsioon

RFK ülesehitus

- Täht näitab jagu ja kohta klassifikatsioonis;
- Esimene number näitab peatükki;
- Kogunumber annab ettekujutuse, mitmenda tasandi koodiga on tegemist (mida pikem kood, seda detailsem info).

jagu

RFK kood = eesliide (täht) + numbriline kood + RFK määraja

Väljakutse kaks

“Koodid, mis räägivad rohkem, kui arvata oskad”

Tundub, et tähed ja numbrid hüppavad ringi nagu salakoodid?

Võib-olla praegu on tunne, et ei saa *midagi* aru...

Aga usu mind – **see on alles algus!** 😊

Varsti oskad neist koodidest lugeda rohkem kui Google Translate!

Ülesanne: Lisa lünkadesse peatükid ja kategooriad

Ps! Esimene number näitab peatükki (ühetasandiline klassifikatsioon, 5-9 peatükki, sõltuvalt jaost).

Kogu number annab ettekujutuse, mitmenda tasandi koodiga on tegemist (mida pikem kood, seda detailsem info)

Kokkuvõte

- **Klassifikatsioon koosneb** 2 jaost, 4 osast, peatükkidest (1. tasand) ja kategooriatest (2-, 3- ja 4-tasand).
- **Peatükid** (1 tasand) ja 2-, 3-, ja 4- tasandi kategooriad sisaldavad definitsioone ning kaasaarvamisi/väljaarvamisi (väljaarvatud organismi struktuuride osa).
- Mida pikem kood, seda spetsiifilisem info (4. tasand).
- RFK praktilisel kasutamisel piisab 3 -18 koodist, et juhtumit adekvaatselt kirjeldada; üldjuhul piisab 2-tasandilisest täpsusest (kolmenumbiline kood).
- **Hindamisel tuginetakse** käesolevale ajahetkele (momentvõte, kuidas praegu olukord on), kuid protsessi kulgemise või muutumise kirjeldamiseks on võimalik hinnata samu valdkondi teatud ajaperioodi tagant.

▶ Määrarajad

RFK kood on tähenduslik koos määrajaga

- RFK kood koosneb **eesliitest** (täht), **numbrilisest koodist** ja **määrajast**.
- Määrajad on kodeeritud kui üks, kaks või enam numbrit **peale eralduspunkti**.
- Ilma määrajata pole RFK kood täielik, **ilma määrajata pole koodil tähendust**.
- Täht näitab **jagu ja kohta klassifikatsioonis** (s, b, d või e kood)
- Esimene number näitab peatükki (ühetasandiline klassifikatsioon, 5-9 peatükki, sõltuvalt jaost).
- Kogu number annab ettekujutuse, mitmenda tasandi koodiga on tegemist (mida pikem kood, seda detailsem info)
- Üldjuhul piisab kahe tasandilisest täpsusest (e. kolmenumbrilisest koodist)

Määrajad

RFK kood = eesliide (täht) + numbriline kood + RFK määraja

RFK kood on tähenduslik koos määrajaga!

n.

Nägemine

b 210.

Pärast eralduspunkti määrajad:

0 – ei ole probleemi

1 – kerge probleem

2 – mõõdukas probleem

3 – raske probleem

4 – täielik probleem

RFK määrajate (qualifier) kasutamine

Iga RFK kood peaks sisaldama vähemalt ühte määrajat, mis tähistab näiteks struktuurikahjustuse või funktsioonihäire või tegutsemis- ja osaluspiirangu ulatust või keskkonna mõju konkreetse inimese funktsioneerimisel.

Sõltuvalt jaost (funktsioonid, struktuurid, tegutsemine ja osalus, keskkonnategurid) võib määraja tähendada piirangut, takistust või ka toetavat tegurit (e-kood).

RFK määrajad

xxx.0	EI OLE probleemi	(puudub, tühine)	0-4%
xxx.1	KERGE probleem	(väike, nõrk)	5-24%
xxx.2	MÕÕDUKAS probleem	(keskmine, tuntav)	25 – 49%
xxx.3	RASKE probleem	(suur, tõsine)	50-95%
xxx.4	TÄIELIK probleem	(vaieldamatu, sügav)	96-100%
xxx.8	Täpsustamata		
xxx.9	Ei ole rakendatav		

Skaala ajaline ja sisuline täpsustus (WHODAS 2.0 alusel)

- **0 – ei ole piirangut**
- **1 – kerge piirang** – ei sega väga igapäevaelu, on esinenud üksikutel juhtudel viimase 30 päeva jooksul
- **2 – mõõdukas piirang** – häirib sageli igapäevaelu, tegevus on ilmselgelt raskemini teostatav kui ilma haiguseta inimesel.
- **3 – raske piirang** – takistab olulisel määral igapäevaelu, esineb väga sageli või pidevalt, tegevuse sooritamine on peaaegu võimatu, kuid mingil määral siiski teostatav.
- **4 – täielik piirang** – takistab kogu aeg igapäevaelu, esineb pidevalt, tegevust ei ole üldse võimalik teostada.

Organismi funktsioonid:

b-koodid

1.määraja = kahjustuse ulatus (funktsiooni puudumine, vähenemine, kõrvalekalle, vähesus vm)

***ainult üks määraja.**

b7101.3

b - funktsioonid, 7. peatükk: liikuvus

10 - Mitme liigese liikuvus

101 Kahe või enama liigese vaba liikumisulatuslega seotud funktsioonid

XXX.0	EI OLE kahjustust (puudub, tühine,...)	0 – 4%
XXX.1	KERGE kahjustus (väike, nõrk,...)	5 – 24%
XXX.2	MÕÕDUKAS kahjustus (keskmine, tuntav, ...)	25 – 49%
XXX.3	RASKE kahjustus (suur, tõsine, oluline, ...)	50 – 95%
XXX.4	TÄIELIK kahjustus (vaieldamatu, sügav,...)	96 – 100%
XXX.8	Täpsustamatata	
XXX.9	ei ole rakendatav	

Struktuurid: s-koodid

Struktuuride määrajate kodeerimisel saab kasutada kolme määrajat. Vähemalt esimene määraja on kohustuslik:

1.määraja = kahjustuse sügavus (ulatus)

2.määraja = kahjustuse olemus

3.tasand = kahjustuse asukoht

s7302.42 3

S – struktuur, 7.peatükk – liikumisega seotud struktuurid. 302 - labakäe struktuur

s7302.42 3

XXX.0 **Ei ole** kahjustust
 XXX.1 **KERGE** kahjustus
 XXX.2 **MÕÕDUKAS** kahjustus
 XXX.3 **TÕSINE** kahjustus
XXX.4 **TÄIELIK** kahjustus

XXX.8 Täpsustamata
 XXX.9 Mittekohaldatav

XXX._0 Ei ole struktuurimuutust
 XXX._1 Struktuuri täielik
 puudumine
XXX._2 Osaline puudumine
 XXX._3 Lisaosa
 XXX._4 Hälbinud mõõtmed
 XXX._5 ebapidevus, pidamatus
 XXX._6 Väärasend
 XXX._7 Kvalitatiivsed
 struktuurimuutused, nt
 vedelikupeetus
 XXX._8 Täpsustamata
 XXX._9 Mittekohaldatav

XXX._0 rohkem kui üks piirkond
 XXX._1 paremal
 XXX._2 vasakul
XXX._3 mõlemal poolel
 XXX._4 ees
 XXX._5 taga
 XXX._6 proksimaalne (keha
 kesktelele lähemal)
 XXX._7 distaalne (keha
 kesktelest kaugem)
 XXX._8 täpsustamata
 XXX._9 mittekohaldatav

Organismi struktuurid: s-koodid

- **Organismi struktuurid** on keha anatoomilised osad (elundid, jäsemed, ...)
- Struktuuriprobleemideks võivad olla n. oluline kahjustus, kõrvalekalle või kaotus.
- **Määrajaid on kolm**, nende abil on võimalik „tõlkida diagnoosi“: patoloogia ilmingute väljatoomisega väljendatakse meditsiinilist infot
 - ✓ esimene määraja: puude olulisus;
 - ✓ teine määraja: muutuse olemus;
 - ✓ kolmas määraja: muutuse asukoht

Tegutsemine ja osalus (d): määrajad

- Tegutsemispiirang on takistus, millega inimene tegevuste sooritamisel või igapäevaelus kokku puutub.
- Osaluspiirang on takistus, millega inimene **elulistes olukordades** kokku puutub.

Määrajad:

- esimene määraja – sooritus;
- teine määraja – suutlikkus

Tegutsemine ja osalus (d-koodid)

d550.23

1.Määraja – sooritus (performance)

2.Määraja – suutlikkus (capacity)

d - tegutsemine ja osalus

5. peatükk - enesehooldus

550 - Söömine

Toidu suhuviimine ja söömine oma kultuurile sobival moel, murdes või lõigates toitu tükkideks, avades pudeleid või konservikarpe, kasutades söögiriistu, einestades, nautides pidu- või lõunasööki.

Tegutsemine ja osalus (d-koodid)

d550.23

SOORITUS

Kirjeldab, mida isik teeb **oma tegelikus ümbruses ja elukeskkonnas, võttes arvesse abivahendi kasutamist**. Arvesse võetakse ka keskkonnategureid – kõiki füüsilise, sotsiaalse ja suhtumusliku keskkonna aspekte.

- XXX.0 Ei ole probleemi
- XXX.1 Kerge probleem
- XXX.2 Mõõdukas probleem
- XXX.3 Tõsine probleem
- XXX.4 Täielik probleem
- XXX.8 täpsustamata
- XXX.9 mittekohaldatav

SUUTLIKKUS

Kirjeldab isiku võimet ülesannet täita või tegevust sooritada nn standardiseeritud keskkonnas (eesmärk neutraliseerida keskkonna mõju); seejuures ei võeta arvesse abistaja või abivahendi kasutamist.

Tegutsemine ja osalus

Sooritus

Kirjeldab, mida inimene teeb oma tegelikus keskkonnas. Võtab arvesse abivahendeid ja keskkonna (nii füüsilise, sotsiaalse kui suhtumusliku) mõjusid.

d4552.04

d – tegutsemine ja osalus

4. peatükk – liikuvus

552 - jooksmine

.0 – sooritus ei ole probleemi

.04 – suutlikkus täielik probleem

Suutlikkus

Kirjeldab isiku võimet viia läbi tegevusi standardiseeritud keskkonnas, kasutamata abivahendeid. Kõrgeim võimalik funktsioneerimise tase, milleni isik võib mingis valdkonnas sellel momendil jõuda.

Standardiseeritud keskkond

Standardiseeritud keskkond võib olla:

- tavaliselt võimekustestides kasutatav tegelik keskkond (nt haigla, hoolekandenasutus) või
- kui see ei ole võimalik, siis oletuslik keskkond, millel eeldatakse olevat **kõigile ühesugune mõju**.

Praktiline näide tegutsemise ja osaluse kodeerimise kohta kokkuvõtlikult

Tegutsemis- ja osaluspiirang: d5101.12 näitab kogu keha pesemisel esinevat **soorituse osas kerget piirangut**, kui inimesel on olemas tema tegelikus keskkonnas kättesaadavad abivahendid ja kõrvalabi (käetoed ja libisemisvastane matt vanni põhjas) ning **suutlikkuse osas mõõdukat piirangut**, kui ei ole abivahendeid ja keegi ei abista.

Keskkonnategurid (e-koodid)

1.Määraja – takistava või hõlbustava teguri ulatus

↓
e310 +4

e- keskkonnategurid

3. peatükk – toetus ja suhted

310 – kitsas perekonnaring

+4 - TÄIELIK hõlbustav tegur

XXX.0 El ole takistavat tegurit

XXX.1 KERGE takistav tegur

XXX.2 MÕÕDUKAS takistav tegur

XXX.3 RASKE (OLULINE) takistav tegur

XXX.4 TÄIELIK takistav tegur

XXX.8 täpsustamata

XXX.9 mittekohaldatav

XXX+0 EI OLE hõlbustavat tegurit

XXX+1 KERGE hõlbustav tegur

XXX+2 MÕÕDUKAS hõlbustav tegur

XXX+3 OLULINE hõlbustav tegur

XXX+4 TÄIELIK hõlbustav tegur

XXX.8 täpsustamata

XXX.9 mittekohaldatav

Keskkonnategurid: negatiivse ja positiivse skaalaga üldmääraja

Hõlbustavad tegurid

Keskkonnategurid, mis oma puudumise või olemasoluga parandavad funktsioneerimisvõimet. Nt ligipääsetav füüsiline keskkond, vajalike abivahendite kättesaadavus, inimeste positiivsed hoiakud, ka stigma ja negatiivsete hoiakute puudumine, aga ka teenused, süsteemid ja strateegiad, mille eesmärk on suurendada inimeste osalust kõigis eluvaldkondades

Takistavad tegurid

Keskkonnategurid, mis oma puudumise või olemasoluga piiravad funktsioneerimisvõimet. Nt ligipääsmatu füüsiline keskkond, vajalike abivahendite puudumine ja inimeste negatiivsed hoiakud, samuti teenused, süsteemid ja strateegiat, mille puudumine või olemasolu takistab inimese osalemist kõigis eluvaldkondades.

Keskkonnategurite kodeerimine

Kodeeritakse hinnatava inimese seisukohast – näiteks “Ilma ääriseta kõnnitee”

- Ratastoolis oliga jaoks hõlbustav tegur (+)
- Nägemispuude korral takistav tegur ()

Määrajate olulisus – millises ulatuses mingi tegur on hõlbustav või takistav

4 3 2 1 ← 0 → +1 +2 +3 +4

RFK näitab keskkonnategurite mõju

Näide1:

Kohandatud auto on liikumispuudega inimese jaoks (kes ilma autota ei suudaks näiteks tööl käia) täielikult hõlbustav tegur:

- **e120 +4** Tooted ja tehnoloogiad inimese liikumiseks ning transpordiks siseruumides ja väljas - täielikult hõlbustav tegur

Näide 2:

- **Ühiskonna tõrjuv suhtumine ratastoolis liikumispuudega inimesse on mõõdukalt takistav tegur:**
- **e460.2** Ühiskondlikud hoiakud - mõõdukas takistav tegur

Kolmas väljakutse

“Kes? Mis? Kuidas täpselt?”

Nüüd, kui sul RFK jagudest ja peatükkidest mingi pilt ees on...

On aeg sukelduda veel sügavamale – **määrajate maailma.**

Määrajad – ehk kui suur on piirang?

xxx.0	Ei OLE probleemi ei ole piirangut	(puudub, tühine)	0-4%
xxx.1	KERGE probleem ei sega väga igapäevaelu, on esinenud üksikutel juhtudel viimase 30 päeva jooksul	(väike, nõrk)	5-24%
xxx.2	MÕÕDUKAS probleem häirib sageli igapäevaelu, tegevus on ilmselgelt raskemini teostatav kui ilma haiguseta inimesel.	(keskmine, tuntav)	25 – 49%
xxx.3	RASKE probleem takistab olulisel määral igapäevaelu, esineb väga sageli või pidevalt, tegevuse sooritamine on peaaegu võimatu, kuid mingil määral siiski teostatav.	(suur, tõsine)	50-95%
xxx.4	TÄIELIK probleem takistab kogu aeg igapäevaelu, esineb pidevalt, tegevust ei ole üldse võimalik teostada.	(vaieldamatu, sügav)	96-100%
xxx.8	Täpsustamata Seda kasutatakse siis, kui jaotise kohta ei ole piisavalt infot, et valida täpsem määraja. Näiteks kui on teada, et inimesel on nägemisprobleem, aga ei teata, kui tõsine see on.		
xxx.9	Ei ole rakendatav Seda kasutatakse siis, kui konkreetne jaotis ei sobi üldse selle inimese kohta. Näiteks kui pensionärile antakse kood d850 „Tasustatav töö“ või mehele kood b650 „Menstruatsioonifunktsioonid“.		

e koodidel on kas takistav tegur või hõlbustav tegur, hõlbustavat tegurit märgitakse +

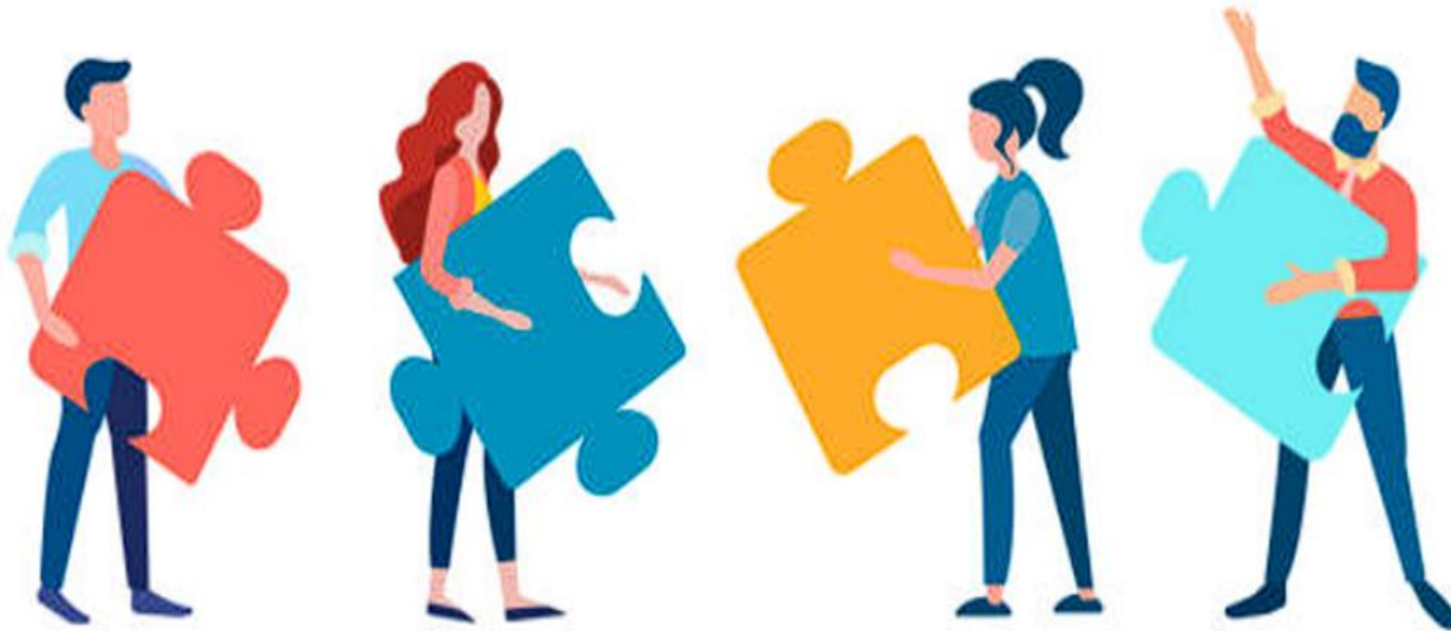
xxx.0	Ei ole takistav tegur	Ei ole hõlbustavat tegurit	xxx+0
xxx.1	Kerge takistav tegur	Kerge hõlbustav tegur	xxx+1
xxx.2	Mõõdukas takistav tegur	Mõõdukas hõlbustav tegur	xxx+2
xxx.3	Raske oluline takistav tegur	Oluline hõlbustav tegur	xxx+3
xxx.4	Täielik takistav tegur	Täielik hõlbustav tegur	xxx+4

Väljakutsed RFK kasutamisega

- Vajalik on **piisav aeg** inimese abivajaduse hindamiseks ja võrgustikutööks
- **Varasem eeltöö** - millised andmed meil on olemas, kas juba kasutame?
- **RFK määrajate tuvastamine** - aluseks kliendi sõnad, aga võimalusel tuleks senisest enam kasutada standardiseeritud teste, hindamisvahendeid jm, kindlasti arutades tulemused läbi kliendiga ja vajadusel kolleegide ja teiste spetsialistidega
- RFK määrajate “**tundlikkus**” - st laiad skaalavahemikud (muutus ei pruugi väljenduda skaalal)

Neljas väljakutse

“Maie”

🗨️ Tagasisideaeg!

Kirjuta paberile oma tagasiside:

- Mis meeldis?
- Mis jäi segaseks?
- Mille võiks järgmisel korral teisiti teha?

Pane oma vastus tagasisidekasti!

Aitäh, et aitad meil paremini õppida ja õpetada!

Iseseisev töö – Koolituse lõpetamine

Ülesanne sisaldab:

- Juhendmaterjalide ja õppekirjanduse **läbi töötamine**. Materjalid leiad Digiriigi Akadeemiast ja koolituse õppekavast
- Soovituslike e-loengute ja lisamaterjalide **läbitöötamine**. E-loengud leiad samuti Digiriigi Akadeemiast

Iseseisev töö:

- Lahenda kliendi juhtum täisealise abivajaduse hindamise (TAH) põhjal
- Koosta hinnang inimese abivajaduse kohta, lähtudes tema olukorrast ja TAH-i struktuurist
- Seejärel lisa:
 - RFK koodid vastavalt teemavaldkonnale ja hinnatud tegevustele ja määrajad
 - Lae oma töö üles Digiriigi Akadeemiasse hiljemalt [kuupäev]

Iseseisev töö koolituse lõpetamiseks

Tervise
Arengu
Instituut

Koolitus „Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni (RFK) kasutamine kohalikus omavalitsuses ja valdkondade üleses koostöös”

ISESEISEV TÖÖ. Kliendi abivajaduse hindamine

- Vii enda valitud kliendiga läbi abivajaduse hindamine.
- Pane kirja kliendi taustalugu.
- Täida eluvaldkondade hindamine.

Kliendi nimi:

Kliendi vanus:

Kliendi taust:

Eluvaldkondade hindamine

Valdkond 1: SUHTLEMINE

1.1. SOTSIAALSED SUHTED

Kas inimene suudab iseseisvalt suhelda teiste inimestega, luua uusi suhteid või säilitada olemasolevaid? (JAH/EI)

Täpsusta, millisel määral esineb probleem:	RFK kood	Määraja	Kommentaar
Kõnest arusaamisel ja suuliste sõnumite otsese või ülekantud tähenduses mõistmisel?	d310		
Verbaalse kõnega ehk rääkimisega (sõnade ja fraaside kasutamine, loo jutustamine, selgituste andmine, juhiste küsimine)?	d330		

Iseseisev töö Koolituse lõpetamine

- Kui vajad töö koostamisel **tuge** või täiendavaid selgitusi, võta julgelt ühendust koolitajatega aadressil **quarekoolitus@gmail.com**

Materjalid, lisalugemine

- „Kuidas kasutada RFK-d. Praktiline käsiraamat funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni kasutamiseks“. WHO 2013 – eestikeelne tõlge
- Artikkel ajakirjas Sotsiaaltöö 3/2020 (K. Hanga, 2020) Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon | Tervise Arengu Instituut (tai.ee)
- Artikkel ajakirjas Sotsiaaltöö 4/2023 (K. Viidalepp, 2023) Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni valdkonnaülene rakendamine | Tervise Arengu Instituut (tai.ee)
- Täisealise abivajaduse hindamise juhend (Sotsiaalkindlustusamet, 2024)

Materjalid, lisalugemine

- ICF e-learning <https://www.icf-elearning.com/>
- Nenad Kostanjsek 2011. Use of The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) as a conceptual framework and common language for disability statistics and health information systems (researchgate.net)
- WHO International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) <https://www.who.int/classifications/icf/en/>
- TAI koduleht „RFK rakendamine“ Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon RFK | TAI

Testi sooritamine – Teadmiste kontroll

Koolituse lõpetamiseks
tuleb lisaks **iseseisvale
tööle** läbida ka **test**.

 Test sisaldab: – Küsimusi teemade kohta, mida
käsitlesime koolituse jooksul

– Küsimusi juhendmaterjalide ja e-loengute põhjal

 Testi täitmise aeg: 15 minutit.

 Testi saab sooritada kuni 3 korda

 Testi leiad **Digiriigi Akadeemiast** – testi
sooritamine on **kohustuslik** osa koolituse
lõpetamisest.

Küsimused

Kokkuvõte

Tagasiside

Võtke palun julgelt ühendust kui tekib küsimusi.

quarekoolitus@gmail.com

Mari Kalbin
Kätlin Uuemäe